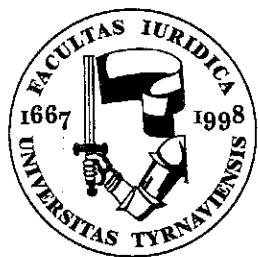

**Acta
Universitatis
Tyrnaviensis,
Iuridica**

IV

**Ročenka
Právnickej fakulty
Trnavskej univerzity
v Trnave**

2007

Editor

prof. JUDr. Peter Blaho, CSc.

Redakčná rada

prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc.

prof. JUDr. Peter Blaho, CSc.

prof. JUDr. Alexandra Krsková, CSc.

prof. JUDr. Ján Lazar, DrSc.

prof. JUDr. Jozef Prusák, CSc.

prof. JUDr. Ján Švidroň, CSc.

Tajomníčka

JUDr. Mgr. Adriana Švecová, PhD.

Recenzenti

prof. PhDr. Gustáv Dianiška, PhD.

Mgr. Ing. Ľuboš Maxina

doc. JUDr. Matúš Nemeč, PhD.

doc. JUDr. Alena Pauličková, PhD.

JUDr. Mgr. Adriana Švecová, PhD.

TRNAVSKÁ UNIVERZITA
Právnická fakulta
Knižnica
Kollárova 10, 917 01 TRNAVA

© Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2008

ISBN 978-80-8078-207-8

OBSAH

Jozef Prusák a kol.

Sociologicko-právny výskum prameňov práva a justifikácia**súdnych rozhodnutí 5**

Mgr. Peter Vyšný

Štruktúra azteckého štátu a problém jeho teoretickej interpretácie . . . 141

JUDr. Rastislav Dluhoš

Vplyv Francúzska na ústavný a politický vývoj Nemecka od Francúzskej**revolúcie do zániku Svätej ríše rímskej národa nemeckého. 177**

JUDr. Miriam Laclavíková, PhD.; JUDr. Mgr. Adriana Švecová, PhD.

Štúdium na právnickej fakulte historickej**Trnavskej univerzity (1667 – 1777). 192**

Doc. JUDr. Alena Pauličková, PhD.

Odpisy hmotného a nehmotného majetku. 204

Mgr. Ing. Ľuboš Maxina

Fond ochrany vkladov 222

JUDr. Viktor Kubala

Problém etiologie trestnej činnosti 234

Ing. Jana Koprlová, PhD.

Ekonomické prostredie v Slovenskej republike po roku 1989**a prejavy ekonomickej kriminality 245**

Ing. Lenka Klimentová

Ekonomické aspekty hospodárskej kriminality 261

Peter Blaho a Peter Mach

Rímske právo na Slovensku. Bibliografický katalóg**za roky 1986 – 2005. . . . . 276**

JUDr. Míriam Laclavíková, PhD.; JUDr. Mgr. Adriana Švecová, PhD.

ŠTÚDIUM NA PRÁVNICKEJ FAKULTE HISTORICKEJ TRNAVSKEJ UNIVERZITY (1667 – 1777)

Synopsa: K 10. výročiu znovuobnovenia právnického štúdia na Trnavskej univerzite v Trnave v roku 1998 je venovaný príspevok k štúdiu na právnickej fakulte historickej Trnavskej univerzity. Vo svojej podstate sa pridáva už skôr publikovaných diel a prác k téme univerzitného štúdia v Uhorsku a postihuje historické súvislosti vzniku, existencie a následných problémov na právnickej fakulte univerzity v Trnave v 17. a 18. storočí až do jej prenesenia do Budína v roku 1777. Autorky sa obsahovo zamerali na priame historické udalosti súvisiace s výukou práva, poukázali aj na reformné úsilie štátu počas osvieteného absolutizmu v druhej polovici 18. storočia.

Kľúčové slová: štúdium práva v minulosti, vznik historickej právnickej fakulty v Trnave, reformy Márie Terézie, zásahy štátu v oblasti školstva, charakter právnického štúdia, významní profesori právnickej fakulty počas jej pôsobenia v Trnave.

ÚVOD

Trnavská univerzita v pôsobnosti jezuitov pri svojom vzniku nemala zrejme v úmysle realizovať aj právnické štúdium. Zmena postoja sa spájala s úmyslami Ostrihomskej kapituly a jej arcibiskupov Imricha Losiho a Juraja Lippaia, pre ktorých sa myšlienka otvoriť novú fakultu a sprístupniť štúdium právnych vied v Uhorsku zdala byť nielen verejne prospešnou, ale aj objektívne reálnou. Hoci obaja prímasi neprispeli aktívnymi krokmi k dokončeniu návrhu pripraviť a zrealizovať projekt novej fakulty, vo svojich testamentoch venovali pre jej finančné zabezpečenie isté legáty¹.

Jezuiti stojaci pri zrode Trnavskej univerzity sa napokon po istom váhaní priklonili k návrhu zriadiť aj právnickú fakultu². Dozor nad výukou svetského práva (rím-

¹ Losiovskú fundáciu spravoval a exekútorom závetu arcibiskupa I. Losiho sa stal arcibiskup J. Lippai, ktorý však zomrel 3. januára 1666, a tak sa mu už nepodarilo uskutočniť zámer osobne prispieť k zriadeniu právnickej fakulty na Trnavskej univerzite. ZLATOŠ, Š.: Z dejín Trnavskej univerzity. In: Pamiatke Trnavskej univerzity 1635 – 1777, Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 1935, s. 55.

² Dôvody, ktoré viedli k založeniu právnickej fakulty na Trnavskej univerzite súviseli s hlavným argumentom, že vzrastajúca konkurencia v okolitých krajinách Habsburskej monarchie a nároky kladené na právnikov v svetskej a cirkevnej administratíve či diplomacii sa nemôžu uspokojovať len z odborníkov, ktorí právnické vzdelanie nadobudli v zahraničí ale

skeho práva a domáceho (uhorského obyčajového) práva) mala vykonávať Ostrihomska kapitula. Treba pripomenúť, že právnická fakulta už od svojho vzniku nebola klasickou jezuitskou fakultou a počas celej existencie si zachovala rás samostatnosti a nezávislosti od univerzity, hoci podliehala rektorovi³. Formálne pričlenenie fakulty k Trnavskej univerzite a vymenovanie zväčša laického profesorského zboru sa odrazilo na konečnej náplni vzdelávania a spôsobe vyučovania práva.

1. ŠTÚDIUM NA FAKULTE POČAS 17. STOROČIA

Listina z 2. januára 1667, vydaná exekútormi oboch závetov Františkom L. Segedim, vacovským biskupom a Jurajom Pongrácom, samandrijským biskupom, dokumentujúca stav materiálnej základiny ako podstaty majetkového zabezpečenia fakulty, sa stala zakladajúcou listinou právnickej fakulty. Exekúcie závetov sa zúčastnili aj rakúsky provinciál Michal Sicuten (SJ), rektor univerzity Ladislav Vido (SJ) a zástupca Ostrihomskej kapituly. Možno s určitou istotou tvrdiť, že išlo o prípravnú komisiu menovanú s cieľom pripraviť potrebné kroky vedúce k zabezpečeniu financovania, študijného programu a personálneho obsadenia fakulty v jej prvých rokoch⁴.

bo v dôsledku samotnej advokátskej praxe podobnej tzv. učňovskému vzdelávaniu (tzv. parvaristi). V 17. storočí teda dozrel čas na vznik vlastnej (uhorskej) fakulty, ktorá by poskytovala nielen všeobecné právnické vzdelanie, ale súčasne aj prehĺbila štúdium a vedecké spracovanie domáceho práva. K rozvoju právnického vzdelávania a vzdelanosti v skoršom období na našom území porovnaj štúdiu GÁBRIŠ, T.: Humanizmus a renesancia v predmoháčskom Uhorsku a ich vplyv na právnické vzdelávanie a knižnú kultúru. In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comeniana, XXV, 2007, s. 89-106.

³ Jezuiti nezakladali ani právnické ani lekárske fakulty, svojho času teda neposkytovali úplné štúdium generale. Najvyšší typ štúdia pre nich predstavovalo štúdium teológie, a ostatné nesúvisiace odbory nepovažovali za potrebné rozvíjať (úplne v duchu jezuitského ratio studiorum preto poskytovali len tzv. studia superiora). Takú univerzitu mal na mysli arcibiskup P. Pazmání, keď ju v roku 1635 zakladal. REBRO, K.: Právnická fakulta Trnavskej univerzity. In: Trnavská univerzita. 14. Vlastivedný seminár v Trnave 23. mája 1985 k 350. výročiu založenia univerzity, zost. J. Šimončíč, Trnava, 1985, s. 23; REBRO, K. – BLAHO, P.: Právnická fakulta Trnavskej univerzity, jej pôsobenie a význam (1667 – 1777). In: Trnavská univerzita v dejinách školstva a vzdelanosti, zost. M. Novacká, Bratislava 1986, s. 219; podobne PŠENÁK, J.: Trnavská univerzita v dejinách slovenského vysokého školstva. In: Trnavská univerzita v dejinách školstva a vzdelanosti, zost. M. Novacká, Bratislava 1986, s. 29.

⁴ Na splnenie povinnosti vykonať oba závety sa ich exekútori podujali so súhlasom vtedajšieho ostrihomskeho arcibiskupa Juraja Selepečného. Všetky strany zúčastnené na ich exekúcii zväzili a prerokovali, „ako náležitým spôsobom založiť a pevne vybudovať právnické štúdium na Trnavskej univerzite“ („volentes ... matura et exacta in Tyrnaviensi Universitate debito modo instituendo, et stabiliendo“). Citované podľa listiny Františka L. Segedimho, vacovského biskupa a Juraja Pongráca, samandrijského biskupa o vykonaní testamentov ostrihomskeho arcibiskupa Juraja Lippaia a Imricha Losiho s ich požiadavkou založiť na Trnavskej univerzite právnickú fakultu. In: Trnavská univerzita v dokumentoch (1635-1998). Zost. Šimončíč, J. – Škoviera, D. Bratislava, Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2002, s. 31.

Ako sa spomína v listinnej dispozícii, na základinu právnického štúdia zanechal Juraj Lippai pätnásťtisíc zlatých pre plat nových profesorov⁵. Takú istú sumu predtým fundoval arcibiskup Imrich Losy v prospech právnického štúdia v Trnave z predaja svojho viedenského domu. Vykonávatelia závetu určili päťtisíc zlatých pre fundovanie katedry kanonického práva. Pre katedru domáceho (uhorského) civilného práva sa odovzdalo Ostrihomskej kapitule pätnásťtisíc zlatých z losiovskej fundácie a z lippaiovskej desiatistíc. Kapitula sa podľa znenia exekučného nariadenia mala postarať o správu a úročenie základín pre katedru civilného práva⁶. Tieto peňažné základiny sa v rámci univerzity spojili s Pázmáňovou fundáciou⁷.

Podľa spoločného rozhodnutia zúčastnených osôb a exekútorov závetov sa na právnickej fakulte malo vyučovať kanonické, rímske (označované aj ako cisárske) a domáce (uhorské) právo. Bod prvý exekučného protokolu uvádzal, že „čo sa týka spôsobu zavedenia kanonického práva v trnavskej akadémii a verejného prednášania, akceptoval (ho) zmienený dôstojný otec Michal Sicuten ... nepodmieňujúc zo svojej strany jeho prijatie nijakým civilným záväzkom“⁸. V prospech zabezpečenia výučby konkrétnymi pedagógmi sa prihliadlo na stav jezuitského kolégia a výučbu malo podľa návrhu spoločnej prípravnej komisie zabezpečovať najmä jezuitské kolégium v Trnave. Výnimku tvorili profesori civilného uhorského

⁵ Určené pre obživu jedného učiteľa (profesora) domáceho (uhorského) civilného práva a druhého učiteľa (profesora) kanonického práva.

⁶ „De reali eiusdem Iuris Civilis fundatione sic statuimus et devenivimus, ut eius procuratio, administratio et conservatio futuris semper temporibus penes iam ductus venerabile Capitulum maneat et perseveret, in quem ... e fundatione Loziana florenos quindecim mille, ex Lippaiana florenos decem mille modis infra declarandis ... eiusdem venerabilis Capituli curae et administrationi...“ Citované podľa listiny Františka L. Segediho, vacovského biskupa a Juraja Pongráca, samandrijského biskupa o vykonaní testamentov ostrihomyšských arcibiskupov Juraja Lippaia a Imricha Losiho s ich požiadavkou založiť na Trnavskej univerzite právnickú fakultu. In: Trnavská univerzita v dokumentoch (1635-1998). Zost. Šimončíč, J. – Škoviara, D., s. 32-33.

⁷ Ostrihomyšský arcibiskup P. Pázmán pri založení štedro fundoval novovzniknutú univerzitu, prenechal jej na kúpu vhodných pozemkov 60.000 zlatých a cisársky dlžobný úpis na 40 000 zlatých, pričom obe istiny sa mali úročiť a úroky z nich sa mali použiť prednostne na stavbu budov a vydržovanie profesorov, príp. chudobných študentov. ZLATOŠ, Š.: Z dejín Trnavskej univerzity. In: Zborník Pamiatke Trnavskej univerzity 1635 – 1777, s. 28–31.

⁸ „Et primo, quidem quod iuris Canonici in Academia Tyrnaviensi instituendi ac docendi modum et Professionem attinet: quandoquidem illam praememoratus Reverendus Pater Michael Sicuten ... iuxta Societatis Constitutiones, nullam scilicet ex parte sua Civilem obligationem admittendo acceptavit“. Citované podľa listiny Františka L. Segediho, vacovského biskupa a Juraja Pongráca, samandrijského biskupa o vykonaní testamentov ostrihomyšských arcibiskupov Juraja Lippaia a Imricha Losiho s ich požiadavkou založiť na Trnavskej univerzite právnickú fakultu. In: Trnavská univerzita v dokumentoch (1635-1998). Zost. Šimončíč, J. – Škoviara, D., s. 31.

ho práva, ktorými mohli byť i laici⁹. V prípade núteného a neočakávaného odchodu jezuitov sa o lektorát katedry kanonistiky mal postarať buď kňaz alebo laik. V exekučnej listine sa expressis verbis stanovilo: „čo sa týka profesorov a spôsobu prednášania cisárskeho (rímskeho) a domáceho práva, uzavreli sme a zariadili sme vec tak, aby boli ustanovení traja profesori. Z nich dvaja budú vyučovať právo našej vlasti, to jest obyčajové právo Uhorského kráľovstva, a to Decretum generale čiže všeobecný dekrét nazývaný Tripartitum, ďalej konštitúcie a artikuly, pričom jeden z profesorov bude postupovať teoreticky, druhý zasa prakticky, a to pre jedno i druhé právo čiže pre kanonické i civilné a mestské právo. Hneď na to nech sa nadviaže vyučovaním procesného práva zároveň s ostatnými požadovanými zásadami procesného práva, jednak čo sa týka oktavných súdnych sporov a stoličných súdnych sporov i sporov v kompetencii ostatných súdov nižšej inštancie, jednak čo sa týka občianskych sporov slobodných miest a sporov podľa tavernikálneho práva a sporov duchovenstva (cirkevných sporov). Súčasťou vyučovania nech budú formuly v písomných dokumentoch, ktoré sa zvyčajne vyskytujú v súdnych procesoch. Napokon tretí profesor nech preberá Justiniánske predpisy a inštitúcie a nech vyučuje Zbierku celého civilného práva (Corpus totius Iuris Civilis) vrátane glos zároveň s ostatnými náležitými dodatkami. Profesori juristi nech si dávajú záležať predovšetkým na tom, aby mestské právo kombinovali s rímskym (cisárskym) a kanonickým, pokiaľ sa to len bude dať. Ak čosi našim právam chýba, nech sa to snažia doplniť z tamých práv. .... Čas lekcii sa vymedzuje v tomto poriadku: ráno sa bude prednášať kanonické právo od trištvrté na osem do pol deviatej. Mestské (municipiálne) právo sa bude vyučovať takisto hneď ráno od trištvrté na sedem do trištvrté na osem, ale budú ho striedavo každý druhý deň učiť dvaja profesori, ktorí učia teóriu alebo prax toho istého domáceho práva. Justiniánove inštitúcie sa budú vysvetľovať denne v popoludňajších hodinách, a to od pol jednej až do štvrté na dve. V poradi prednášok sa profesori juristi budú pridŕžať hodín kolégia“¹⁰. Ako sa ďalej spomína v listine, podľa vzoru iných fakúlt bude mať právnická fakulta vlastné žezlo, pečať, insígnie a obrady, podľa zvyku iných jezuitských univerzít. Úrad dekana bude striedavo vykonávať profesor kanonického a civilného práva. Napokon sa stanovilo aj miesto pre verejné prednášky¹¹. Pre prednášky (lectiones) z kanonického práva

⁹ Miesta univerzitného sudcu, súdnych prísediacich, advokáta a lekára na univerzitnej pôde prislúchali tiež laikom. Pozri ZLATOŠ, Š.: Z dejín Trnavskej univerzity. In: Zborník Pamiatke Trnavskej univerzity 1635 – 1777, s. 59.

¹⁰ Trnavská univerzita v dokumentoch (1635-1998). Zost. Šimončíč, J. – Škoviara, D., s. 33-34.

¹¹ „Quia vero hoc studium Iuridicum ad instar aliarum in hac Universitate facultatum erigitur, ideo sceptrum proprium et sigillum aliaque insignia ac ritus habebit, more recepto in aliis Universitatibus quae Societati subsunt. Decanatus officium ... alternis diebus Canonista et aliquis Iuris civilis Professor obibunt.“ Citované podľa listiny Františka L. Segediho, vacovského biskupa a Juraja Pongráca, samandrijského biskupa o vykonaní testamentov ostrihomyšských arcibiskupov Juraja Lippaia

sa určilo akademické kolégium, pre civilné a domáce právo knižnica Ostrihomskej kapituly, až pokiaľ nedôjde k príslušným zmenám. Štúdium malo trvať dva roky, počas nich sa mala predniesť matéria celého systému daného predmetu. Okrem prednášok sa úroveň výuky zvyšovala aj verejnými vedeckými diskusiami (dišputami) medzi poslucháčmi aj absolventmi, usilujúcimi sa o vedeckú hodnotnosť. Vyučovacím jazykom bola latinčina. Štúdium práva predpokladalo absolvované štúdium filozofie.

Pre porovnanie, na mnohých mimouhorských právnických fakultách tej doby sa vyučovalo len rímske a kanonické právo, nevyhovujúci a veľmi kritizovaný bol aj systém organizácie výuky. V študijných plánoch sa vôbec nevyskytovalo štúdium domáceho práva. K negatívam (ktoré sa však vyskytli aj na trnavskej právnickej fakulte) bolo možné priradiť aj nedisciplinovanosť niektorých profesorov a študentov, nakoľko systém prednášania najmä domáceho uhorského práva sa často neúmerne predlžoval až na 10-12 rokov¹².

Právnická fakulta bola otvorená v nedeľu 16. januára 1667 slávnostnou homíliou v kostole sv. Mikuláša za účasti profesorov, študentov, vznešených hostí (medzi nimi je vhodné spomenúť ostrihomskeho arcibiskupa Juraja Selepečného a palatína Františka Vešeléniho). Po svätej omši Adam Ján Textor (Takács), prvý učiteľ rímskeho práva, predniesol slávnostný príhovor o význame a potrebe poznania rímskeho práva¹³. Potom sa slávnostný sprievod odobral do kostola sv. Jána Krstiteľa, kde profesor cirkevného práva Ferdinand Preaschaff prednášal o význame poznania kanonického a rímskeho práva. S prednáškami sa na novej fakulte začalo hneď na druhý deň po jej slávnostnom otvorení, dňa 17. januára 1667.

Veľkoryso koncipovaný systém výuky (ktorému však chýbalo adekvátne materiálne zabezpečenie, o čom svedčí aj exekučná listina citovaných závetov) zhmotnený v predstavách zakladateľov sa výrazne odlišoval od jeho praktickej realizácie. Finančné prostriedky tvoriace základný kapitál sa poskytli vo forme pôžičky a zisk z istiny – úrok mal slúžiť na krytie výdavkov bežných nákladov fakulty. Výsledkom však bolo, že časť finančných prostriedkov základného kapitálu sa rýchlo amortizovala, časť z nich sa vôbec nezúčtovala. Preto Ostrihomska kapitula, vykonávajúca vrchný dozor nad fakultou, už v začiatkoch existencie využila ustanovenie zakladacej listiny a znížila počet profesorov na troch, neskôr na dvoch¹⁴. Štvorčlenný profesorský zbor, určený už v zakladacej listine, sa podarilo

a Imricha Losiho s ich požiadavkou založiť na Trnavskej univerzite právnickú fakultu. In: Trnavská univerzita v dokumentoch (1635-1998). Zost. Šimončíč, J. – Škoviera, D., s. 34.

¹² REBRO, K.: Právnická fakulta Trnavskej univerzity, Vlastivedný seminár v Trnave 23. mája 1985 k 350. výročiu založenia TU, s. 25.

¹³ ZLATOŠ, Š.: Z dejín Trnavskej univerzity. In: Zborník Pamiatke Trnavskej univerzity 1635 - 1777, s. 56. Zlatoš uvádza, že Textor vyučoval civilné právo, ale zrejme išlo o rímske civilné právo.

¹⁴ ECKHART, F.: A jog - és államtudományi kar története. (1667 - 1935). Budapest, 1936, s. 9.

obsadiť až v roku 1696, teda až po viac ako tridsiatich rokoch od založenia fakulty. Profesori sa veľmi často striedali, jezuiti sami museli zastávať v istých obdobiach profesorské posty, čo sa prejavilo aj v obsahu samotnej výuky¹⁵. Priam existenčne bola právnická fakulta ohrozená v časoch stavovských povstaní, keď v rokoch 1675-1679, 1684, 1705-1710 museli prerušiť akademický rok pre nepokoje alebo morové epidémie¹⁶.

O štúdiu domáceho uhorského práva sa zmienime v krátkosti aspoň tolko, že edukačný proces sa stretol s veľkým záujmom študentov. Už v danom čase bolo totiž právnické vzdelanie pomerne „lukratívne“, pričom ku kvalite výuky na fakulte prispeli nielen fundovaní profesori ale aj ucelený systém uhorského (najmä civilného šľachtického práva) spísaný v Tripartite a od roku 1696 obsiahnutý v celouhorskej zbierke zákonov Corpus iuris Hungarici, vydávanej univerzitnou tlačiarňou. Z hľadiska prínosu vedeckej práce profesorov domáceho práva, sa zmienime v krátkosti o Františkovi Kollerovi, pôsobiacemu na prelome 17. - 18. storočia, ďalej Michalovi Benčíkovi a Pavlovi Khloszovi. František Koller sa venoval domácemu uhorskému hmotnému i procesnému právu a za jeho pôsobenia sa na fakulte uskutočnili prvé verejné diskusie o domácom práve¹⁷. Michal Benčík bol prvým profesorom právnickej fakulty, ktorý výraznejšie ovplyvnil verejný život, bol poslancom za mesto Trnava (na sneme v r. 1712-1715) a členom (re)kodifikačných komisií (reforma trestného práva, reforma súdnictva)¹⁸. Bol profesorom verejného (trestného, medzinárodného) práva a slovenská historiografia sa k nemu pre jeho antislova(e)nské názory stavia kriticky. Vo svojom pamätnom spise „Novissima diaeta nobilissima ... sive propositiones academice lege nobilitares“ z roku 1722 ostro napadol slovenský národ a označil ho za poddaného Maďarom¹⁹. Pavol Khlosz pôsobil na právnickej fakulte v prvej polovici 18. storočia a venoval sa domácemu uhorskému procesnému právu a súdnej organizácii²⁰.

Záverčné magisterské skúšky sa skladali verejne pred skúšobnou komisiou. Kandidát bol povinný bez dlhšieho váhania obhájiť svoje tézy a zodpovedať prípadné otázky či námietky examinátorov pred verejnosťou v krátkej ale uspokoj-

¹⁵ ECKHART, F.: A jog - és államtudományi kar története. (1667 - 1935), s. 26.

¹⁶ Z dôvodu veľkého požiaru, ktorý zasiahol Trnavu počas plienenia vojskami I. Thököliho boli zničené viaceré fakultné dokumenty i fakultná kronika. Počas povstania Františka II. Rákócziho správca Ostrihomskej kapituly nedostal nijakú zábezpeku na bežné financovanie, keďže v čase povstania základný kapitál istiny neprinášal žiaden výnos.

¹⁷ ECKHART, F.: A jog - és államtudományi kar története. (1667 - 1935), s. 11-13.

¹⁸ Tamže, s. 13-14.

¹⁹ Pozri dielo MAGIN, J. B.: Obrana slávnej župy trenčianskej a mesta tohože mena. Edit. Sedlák, V. Martin, Matica slovenská, 2002, s. 5 a n.

²⁰ ECKHART, F.: A jog - és államtudományi kar története. (1667 - 1935), s. 19.

vej výpovedi (*repulsio seu defensio*)²¹. Tým, že fakulta vznikla na pôde jezuitskej univerzity, získala právo udeľovať vedecké hodnosti bez toho, aby o to osobitne žiadala, alebo aby to zakladajúca listina explicitne vyjadrovala.

2. REFORMNÉ ÚSILIE MÁRIE TERÉZIE A ŠTÚDIUM NA FAKULTE POČAS 18. STOROČIA (DO R. 1777)

Na začiatku 18. storočia, po upokojení revolučnej situácie spôsobenej kurucmi Františka II. Rákociho (v r. 1705-1708 bola výučba prerušená kvôli povstaniu, v r. 1709-1710 kvôli epidémii moru)²² sa zdalo, že univerzita a jej fakulty budú môcť opäť pôsobiť a napredovať. Na filozofickej a teologickej fakulte sa rozšírili a reformovali dovtedajšie študijné plány, avšak právnická fakulta zostala pri študijnom pláne, ustanovenom ešte pri jej založení. Nadalej tak prednášali dvaja profesori domáceho práva, jeden profesor kanonického práva a jeden profesor rímskeho práva. Učitelia domáceho uhorského práva aj naďalej kontraproduktívne prednášali celý uhorský právny systém neúnosne dlho 12 - 15 rokov, čo spôsobovalo, že študenti si zo štúdia odnášali len istú časť vedomostí torzovitého charakteru²³.

V zmysle uhorských zákonov prináležal najvyšší dozor nad všetkými inštitúciami, založenými za účelom výchovy mládeže, uhorskému panovníkovi. Panovník disponoval právom regulovať výučbu na fakultách. Výkon týchto práv v Uhorsku zabezpečovala v praxi Miestodržiteľská rada²⁴. Zo správy Miestodržiteľskej rady, vydanéj z podnetu prešetrovania hospodárenia so základným kapitálom fakulty z roku 1760, vyplýva, že stav zakladajúcich fondácií predstavoval sumu 35.000 zlatých, ktorá sa naďalej viazala pôžičkou uvedeného kapitálu. Správa však podávala aj cenné informácie o stave výučby na fakulte. Nástupcom Mikuláša Székelyho na katedre domáceho hmotného práva sa v roku 1759 stal Ján Zelenay a na katedre uhorského procesného práva prednášal po Pavlovi Khloszovi Gabriel Nitray. Od ich nástupu sa prednášky z domáceho práva hmotného a procesného nestriedali denne, ale v mesačných intervaloch. Rímske právo prednášal Michal Szedmáky. Zatiaľ čo rímske právo sa vyučovalo zo zahraničných učebníc (Keesius a Zoesius), profesori uhorského práva svoje prednášky len diktovali. Podľa predmetnej správy sa počet študentov pohyboval v rozmedzí 35 -

²¹ Forma záverečnej magisterskej skúšky sa približovala zaužívanému spôsobu skúšania na ostatných fakultách. Bližšie pozri ZLATOŠ, Š.: Z dejín Trnavskej univerzity, s. 59 - 60.

²² ECKHART, F.: A jog - és államtudományi kar története. (1667 - 1935), s. 16.

²³ Tamže, s. 27.

²⁴ Zák. čl. 74/1715 („*cuismodi seminariorum, convictum, et collegiorum...inspectionem et...investigationem sacra regia majestas sibi soli. reservat*“) doplnený zák. čl. 70/1723.

50 študentov²⁵. Profesorom bolo nariadené, aby dodržiavali rozvrh a prednášky, ktoré boli pre študentov povinné. Každý učiteľ mal organizovať aspoň dve diskusie, jednu okolo Veľkej noci a druhú na konci akademického roka v mesiacoch júl až august. Verejné diskusie prebiehali za prítomnosti akademickej obce celej fakulty tak, že proti študentovi - obhajcovi doktrín určených skúšajúcim profesorom - vystúpili so svojimi tézami traja študenti - odporcovia vybraní ďalšími trom profesormi - za účelom vyvrátenia obhajovaných skutočností. Každá diskusia mala trvať minimálne jeden a pol hodiny, a keďže diskusie boli verejné počet diskutujúcich sa nijako neobmedzoval. Ostrihomská kapitula z pozície vrchného inšpektora a dozorca nariadila, aby sa do vyučovacieho procesu zaviedli aj repetitória (opakovanie učiva) venované upevneniu prednášanej matérie, v uhorskom domácom práve na konci každej hodiny a v rímskom práve raz - dva krát týždenne. Od roku 1760 sa obaja profesori domáceho uhorského práva začali venovať výuke hmotného aj procesného práva, pričom sa vo výučbe striedali. Každý predmet mal byť vyučovaný najviac dva roky, čím sa mala pevne fixovať hranica pre časový rozsah právnického štúdia. Predĺžilo sa aj trvanie vyučovacích hodín, profesor domáceho uhorského práva prednášal namiesto jednej hodiny hodinu a pol a profesor rímskeho práva namiesto trištvrté hodiny celú hodinu²⁶. Študentom sa nariadilo riadne sa zúčastňovať prednášok a viesť mravne a morálne bezúhonný život.

Mária Terézia v novembri 1760 vydala nariadenie, ktoré podstatne ovplyvnilo hospodárenie, organizáciu a spôsob výuky na fakulte a jej organizačnú štruktúru zriadením novej funkcie riaditeľa fakulty. Riaditeľa fakulty menovala každoročne Ostrihomská kapitula a jeho prvoradou činnosťou bolo dohliadať na hospodárenie sa základným kapitálom fakulty. Študenti sa podľa znenia nariadenia museli pod hrozbou vylúčenia zo štúdia zúčastňovať prednášok. Rovnaká disciplína sa vyžadovala aj u profesorov. Profesor, ktorý by sa nemohol zúčastniť na danej prednáške, si mal zabezpečiť náhradného prednášajúceho z radov profesorov a výslovne sa zakázala prax splnomocniť študenta/ov diktovať profesorské prednášky²⁷. Členovia profesorského zboru nesmeli počas svojho pôsobenia na fakulte vykonávať iné povolanie. Hodnotenie študentov sa uzavieralo na konci akademického roka a výsledky sa predkladali Ostrihomskej kapitule. Nariadenie určilo dĺžku trvania štúdia na dva roky, počas ktorých mala byť prednesená celá učebná matéria z jednotlivých predmetov. Profesorom sa pripomenula ich povinnosť viesť verejné diskusie. Štátne zásahy sa vyskytovali početnejšie než predtým, čo sa prejavilo aj v predbežnom schvaľovaní tém verejných dišput

²⁵ ECKHART, F.: A jog - és államtudományi kar története. (1667 - 1935), s. 34.

²⁶ Tamže, s. 35.

²⁷ Tamže, s. 36-37.

Miestodržiteľskou radou²⁸. Kontrola výučby a myslenia budúcich právnikov sa pridržala idey vytvoriť podriadenú a poslušnú byrokratickú vrstvu schopnú pri náležitej právnickej erudícii plniť náročné úlohy v administratíve, súdnictve a štátnej správe. Ostrihomská kapitula bola zaviazaná odovzdávať každoročne správy o plnení kráľovského nariadenia, prakticky sa stala garantom obsahu prednášok a diskusií vedených fakultou. V nariadení sa prejavila zásada, že na fakulte sa majú vyučovať „všetky tie vedy, ktoré sa dotýkajú správy štátu“. Zavedenie výuky prirodzeného práva (ktoré na trnavskej právnickej fakulte prednášal profesor rímskeho práva)²⁹ sa osvietenký panovník snažil využiť v prospech upevnenia svojej absolutistickej moci a svojich pozícií. Zároveň boli stanovené učebnice, z ktorých sa malo prednášať, a ktoré mali študenti využívať pri príprave na skúšky (Vitriarius pre prirodzené právo, Heineccius pre Inštitúcie, Westenberg pre Digesta, Szegedi a Huszty pre uhorské právo)..

Nariadenie ako celok zmenilo študijný a skúšobný poriadok fakulty a v prvom rade sprísnilo disciplínu študentov, ktorá vždy robila najväčšie problémy profesorom i mestskému magistrátu a verejnosti³⁰. V rozmedzí dvojročného štúdia domáceho práva sa podával výklad hmotnoprávnych ustanovení Tripartita, tiež výklad zásad celého procesného práva (nerozlišovalo sa medzi civilným a trestným procesom), a zároveň sa sledovala aj všeobecná aplikačná prax. Uhorské právo obyčajne navštevoval väčší počet študentov. Spolu s rímskym právom sa prednášalo aj prirodzené právo (*ius naturale*). Kráľovské nariadenie sa nezaoberalo otázkou zavedenia štúdia všeobecného verejného (štátneho, ústavného) práva a uhorského verejného práva, ako aj zavedením štúdia tzv. policajných a kamerálnych vied. Rezervy v študijnom programe sa prejavili aj pri možnosti zavedenia výuky rakúskeho práva, zmenou na poste profesora cirkevného práva, ktorého nahradil vymenovaný laik a najmä v dlhodobom probléme odmeňovania profesorov fakulty.

Pretože sa predmetné nariadenie nepodarilo dôsledne realizovať, vládne úrady pristúpili už v roku 1766 k prerokovaniu ďalších reforiem na Trnavskej univerzite, ktoré mali za cieľ priblížiť univerzitu v Trnave modelu viedenskej univerzity. Školská komisia v marci 1768 predložila návrh reforiem, v ktorých sa počítalo aj so založením katedry uhorského verejného práva, čo sa ale napokon

²⁸ ECKHART, F.: A jog – és államtudományi kar története. (1667 – 1935), s. 37-38.

²⁹ Tamže, s. 39-40.

³⁰ Tamže, s. 48. Eckhart podáva ako príklad nedisciplinovaného správania študentov práva prípad Juraja Tordaiho, ktorý sa zúčastnil viacerých bitiek a fyzických napadnutí. Vzhľadom na to, že bol šľachticom, nemohol byť pozbavený osobnej slobody umiestnením do (univerzitného) väzenia (s výnimkou pristihnutia pri spáchaní trestného činu). Nedisciplinovanosť študentov práva nebola v nijakom ohľade v Európe javom ojedinelým, ako konštatuje Eckhart (cit. d. s. 47-48) od polovice 17. stor. nebolo vo Viedni roka, v ktorom by študenti, v prvom rade právnici, niekoho smrteľne nezranili.

nererealizovalo. Dňa 26. septembra 1769 Mária Terézia pristúpila ku konkrétnym krokom, vytvorila sa nová katedra prirodzeného a všeobecného verejného práva a podporilo sa štúdium politických a ekonomických vied³¹. Prednášky z trestného práva mal zabezpečovať profesor rímskeho práva. Od tejto doby sa zlepšilo aj finančné ohodnotenie prednášajúcich profesorov, ich platy sa zvýšili na dvojnásobok oproti predošlému stavu. Základný kapitál Mária Terézia zvýšila o príjmy fôldvárskeho opátstva. Koncom roka vymenovala aj profesorský zbor a riaditeľa fakulty (stal sa ním gróf František Tolvay)³².

V roku 1770 Mária Terézia vydala nový študijný poriadok pre celú univerzitu (*Norma studiorum*), podľa ktorého došlo k poštátmeniu celej univerzity a jej priblíženiu viedenskej univerzite. Reforma sa rovnako dotkla aj právnickej fakulty. Podľa tohto študijného poriadku sa už nevyžadovalo u uchádzačov o štúdium práva absolvované štúdium filozofie. Zmenil sa spôsob výučby a pre jednotlivé predmety sa mali povinne používať schválené učebnice. Prednášky mali začínať 4. novembra a končiť 8. septembra nasledujúceho roka. Vyučovanie prebiehalo denne okrem nedele a sviatkov, každý profesor vyučoval dve hodiny denne. Uhorské právo sa prednášalo dva roky tak, že najprv sa podal výklad o hmotnom a následne o procesnom práve. Pozornosť sa venovala aj praktickej aplikácii a právnej terminológii. Cirkevné právo, rímske právo a prirodzené právo (všeobecné verejné právo a medzinárodné právo) sa tiež prednášali po dve hodiny denne³³. Nový študijný poriadok sa vyvesil na bránu jezuitského kolégia. Za dekana bol tajným hlasovaním zvolený profesor cirkevného práva Juraj Lakič. Podľa zachovaných údajov z roku 1770 prednášky z domáceho uhorského práva navštevovalo 45 poslucháčov prvého a 25 poslucháčov druhého ročníka, prednášky z rímskeho práva 12 poslucháčov, prednášky z prirodzeného práva 24 a z cirkevného práva 40 poslucháčov³⁴. V roku 1771 boli pre fakultu vydané nové disciplinárne predpisy. Študenti, ktorí nezložili z vyučovaných predmetov dve skúšky za akademický rok, alebo sa predpísaných prednášok nezúčastňovali, boli zo štúdia vylúčení. Disciplinárne sa mali trestať podľa nových predpisov aj prehrešky a nevyhovujúce (škandalózne) správanie sa študentov mimo univerzity³⁵.

Pápež Klement XVI. vydaním buly „*Dominus ac Redemptor noster*“ (v. r. 1773) zrušil jezuitský rád, čím došlo k zrušeniu aj jeho siete vzdelávania. Univerzita musela prejsť komplexnou reformou, ktorá sa dotkla právnickej fakulty v roku 1775 („*Planum iuridicae facultatis*“)³⁶. Vzorom sa stali stanovy viedenskej univerzity

³¹ ECKHART, F.: A jog – és államtudományi kar története. (1667 – 1935), s. 59, s. 63-64.

³² Tamže, s. 65.

³³ Tamže, s. 67-72.

³⁴ Tamže, s. 88.

³⁵ Tamže, s. 88 - 89.

³⁶ Tamže, s. 93-94.

prispôsobené ale pomerom v Trnave. Z hľadiska organizácie fakulty na jej čele stál riaditeľ, dozerajúci na pôsobenie profesorov a zodpovedajúci za obsahovú náplň výučby. Dekan bol volený každý rok v tajnom hlasovaní, a v prípade neprítomnosti riaditeľa bol jeho zástupcom. Profesorský zbor predstavovali piati členovia; Ján Zelenay a Gabriel Nitray vyučovali domáce uhorské právo, Jozef Stur prirodzené právo, Michal Szedmáky rímske právo, dekan Juraj Lakič cirkevné právo. Štúdium sa predĺžilo na tri roky, v prvom roku sa prednášalo prirodzené právo a časť rímskeho práva (história a Inštitúcie), v druhom roku štátne právo, Digesta, uhorské súkromné právo a trestné právo a v treťom roku cirkevné právo, náuka európskych sústav a teória uhorského verejného práva³⁷. Vydalo sa i prvé opatrenie o konaní doktorských rigorózných skúšok. Na získanie doktorskej hodnosti sa požadovalo zloženie troch rigorózných skúšok z prirodzeného práva (všeobecného štátneho a medzinárodného práva) a cirkevného práva; ďalej z rímskeho práva, trestného práva a z domáceho práva (hmotného a procesného) a štatistiky³⁸. Praktická realizácia nového študijného poriadku však nepriniesla očakávané výsledky. Sústavne pretrvávali dlhodobé problémy so zabezpečením výučby, s dochádzkou študentov, z ktorých mnohí pre finančnú náročnosť odchádzali radšej do praxe bez vysokoškolského diplomu.

Školská reforma z roku 1777 nazvaná *Ratio educationis* sa dotkla rovnako organizácie Trnavskej univerzity, ktorá bola v záujme lepšieho plnenia jej úloh premiestnená do Budína. Profesorský zbor v čiastočne pozmenenej podobe prešiel na nové pôsobisko³⁹. Novým riaditeľom univerzity sa stal Anton Voros.

ZÁVER

Zakladatelia právnickej fakulty si iste dobre uvedomovali, že štúdium práva bolo nevyhnutné preklenúť s novovekou právnickou praxou. Pre vtedajšiu spoločnosť sa možno zdalo byť postačujúce pre právne služby využívať „osoby znále práva“ z praxe v kanceláriách hodnoverných miest, župných úradov či mestských notárov. Prínos systematizácie a všeobecnosti právnického štúdia a vytvárania novovekej právnickej vedeckej a odbornej spisby v Uhorsku realizovanej na domácej univerzite a jej právnickej fakulte sa prejavil veľmi skoro. Obsah a rozsah právnického štúdia na trnavskej právnickej fakulte, ktorý nekopíroval okolité vzory blízkych alebo vzdialených právnických fakúlt, zaradil tunajšiu právnickú fakultu medzi pokrokové vedecké ustanovizne svojej doby. Osobitne sa teda na

³⁷ ECKHART, F.: A jog – és államtudományi kar története. (1667 – 1935), s. 96-97.

³⁸ Tamže, s. 102-103.

³⁹ Juraj Lakič prednášal cirkevné právo, Gabriel Nitray domáce uhorské právo, Jozef Stur prednášal rímske a trestné právo, František Gyurkovics politiku a štátne vedy, Jozef Petrovics prirodzené, medzinárodné a uhorské verejné právo a Vojtech Adam Barics štatistiku a všeobecnú históriu. ECKHART, F.: A jog – és államtudományi kar története. (1667 – 1935), s. 115.

právnickej fakulte mohli rozvíjať veda a výskum uhorského (zákonného, ale aj obyčajového) práva následne sprostredkovaný priamo profesormi a absolventmi na pôde univerzity, aj cez publikačnú a edičnú činnosť, ale aj cez aplikáciu získaných vedomostí doma a vo svete v rámci právnickej praxe. Jej význam sa znásobuje aj preto, že fakulta (ale i samotná univerzita) často zápasila s existenčnými, finančnými ale aj personálnymi problémami, pôvod ktorých treba hľadať i v ťažkej vnútropolitckej situácii v krajine najmä v 16. a začiatkom 17. storočia. Za vlády Márie Terézie nastúpili do vyučovacieho procesu na univerzite viaceré štátne reformy. Priamym rozhodnutím Miestodržiteľskej rady v r. 1769 sa prijali mimo iného zmeny študijného plánu na všetkých fakultách, čo znamenalo pre právnickú fakultu rozšírenie vyučovaných predmetov a personálne posilnenie profesorského zboru. I keď už o necelých desať rokoch (v r. 1777) sa celá univerzita natrvalo presídlila do Budína, pôsobenie právnickej fakulty v Trnave počas 110-tich rokoch zanechalo v slovenských a uhorských dejinách právnického vzdelávania trvalú a nenahraditeľnú stopu.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Gründer der juristischen Fakultät waren der Ansicht, dass das Rechtswissenschaftsstudium mit einer Praxis unvermeidlich verbunden werden sollte. Für damalige Gesellschaft reichte es doch genug, in einer Kanzlei glaubwürdiger Orten, Gespannschaftsbehörden oder städtischer Notariate rechtskundige Personen einzustellen. Mit einer systematischen und allgemeinen Jurausbildung in Ungarn, die 110 Jahre lang im 18. und 19. Jh. die Tyrnaviensis Universität bot, ohne benachbarte Vorbilder von näherer oder weitgehender Umgebung zu kopieren, zählte aber nur die hießige Jurafakultät zu den forttrittlichsten wissenschaftlichen Bildungseinrichtungen seiner Zeit. Die Blütezeit erlebte insbesondere die ungarische Rechtswissenschaft (vor allem Gesetzes- und Wohnheitsrecht) von den tyrnauerer Universitätsprofessoren oder -absolventen in deren archivalisch aufbewahrten inn- oder ausländischer Publikations- oder bei ausgeübter Berufstätigkeit, die damals und eben auch heutzutage ein kostbarer Bestandteil der Universitätsbibliothek geblieben ist. Ihr Ruhm verbreitete sich auch trotz ständigen Finanz-, Personal- und Existenzproblemen. Bei Herrschaft von Maria Theresia und vor allem die allgemeinbildende Schulreform *Ratio educationis* setzte sich für eine Modernisierung der Ausbildung ein. Mit der direkten Entscheidung von Locum Tenensamts 1769 kamen Änderungen in den Studienplänen an allen Fakultäten zur Erscheinung, was für die juristische Fakultät eine Ausbreitung der Studienfächer und Personalstärkung der Lehrerkörperschaft bedeutete. Obwohl die Tyrnaer Universität nach Buda 1777 leider versetzt wurde, ließ die Tätigkeit der juristischen Fakultät in Tyrnau während

der 110 Jahre als in der slowakischen, sowohl auch in der ungarischen Geschichte eine dauerhafte kostbare unerlöschende Spur hinter.

Peter Blaho a Peter Mach

RÍMSKE PRÁVO NA SLOVENSKU. BIBLIOGRAFICKÝ
KATALÓG ZA ROKY 1986 - 2005

OBSAH

Rímskoprávne štúdiá v čase spoločenskej premeny	278
Skratky	282
I. Učebnice, príručky	284
II. Pramene rímskeho práva, jurisprudencia	286
1. Pramene práva	286
2. Neprávne pramene	286
3. Jurisprudencia	287
III. Rímske verejné právo	287
1. Trestné právo, trestný proces	287
IV. Rímske súkromné právo	288
1. Osobné a rodinné právo	288
2. Vecné právo	288
3. Závazkové právo	289
V. Rímsky súkromný proces	291
VI. Rímske právo v stredoveku a v novoveku	292
VII. Politické, sociálne a hospodárske dejiny Ríma	293
VIII. Varia	294
IX. Právna romanistika, biografie, nekrológy	296
X. Konferencie, kongresy	297
XI. Právnické štúdium	297
XII. Bibliografie	298
XIII. Časopisy	298
Register autorov	300

RÍMSKOPRÁVNE ŠTÚDIÁ V ČASE SPOLOČENSKEJ PREMENY

Rímske právo tvorilo od stredoveku podstatu európskeho právnického štúdia. I väčšina novodobých národných kodifikácií obsahuje rímskoprávny systém a inštitúty, čomu zodpovedal neútlachajúci záujem právnej vedy a výučba rímskeho práva na fakultách. Zmenu prinieslo obdobie diktatúry komunistov, kedy bolo načas rímske právo maximálne redukované pokiaľ ide o výučbu. Aj v právnej vede bolo rímske právo ako zdroj inšpirácie a výkladových pravidiel vytlačané socialistickou ideológiou.

Demokratické reformy v štáte a spoločnosti sa spájajú s úlohou právnych romanistov pomôcť znovuobjaviť autoritu a postoje antických mysliteľov na poli spravodlivosti. I keď je pravdou, že rímske právo nepatrí k pozitívnym disciplínam, ktorých by sa dotýkali politické boje o podobu zákonov, predsa je dnes potrebné snažiť sa o hlboké poznanie klasického právneho myslenia. Vo viacerých častiach spoločnosti pretrváva predstava, že ide o právo otrokárskoho štátu, z ktorého je viac-menej nemožné v dnešnej dobe vychádzať. Aj to, že politické iniciatívy relatívne zriedka berú do úvahy kontinentálne (rímskoprávne) tradície spôsobuje, že náš právny poriadok je miestami rozporný a nepredvídateľný.

Komentované obdobie je zvláštne zmenou paradigmy vedy po nežnej revolúcii roku 1989, kedy aj predtým do úzadia zatlačané odvetvia získali potrebnú slobodu organizačnú i samotnú slobodu bádania. Problémom celého slovenského akademického prostredia je však jeho dlhodobá podkapitalizovanosť, z čoho pramení nedostatok zahraničnej literatúry i vedeckých osobností. V novom tisícročí sa darí postupne tento problém prekonávať prostredníctvom čerpania grantov jednotlivými pracoviskami.

Slovenská romanistika sa ani v podmienkach samostatnej Slovenskej republiky nevzdialila od pôvodnej československej školy. Slovanskí romanisti v tomto období prirodzene pokračovali v spolupráci s jazykovo blízkymi českými a poľskými kolegami.

1. Aj keď rad dosiahnutých tvorivých výsledkov v uplynulých dvadsiatich rokoch pôsobenia slovenskej právnej romanistiky by mohol viesť k uspokojeniu, či nebudaj k vychvaľovaniu, nemienime tak urobiť. V spoločnosti svetovej právnej romanistiky, v ktorej patrí slovenskej vede nepatrné a skromné miesto, ani nie je dobre prijateľné, aby sme sa vyjadrovali v superlatívoch. V tejto spojitosti nám prichádzajú skrz-naskrz vhod úvahy, ktoré vyslovil anglický mysliteľ Francis Bacon. Na adresu chválenkárov uviedol, že múdri nimi pohrdajú, blázni ich obdivujú, príživníci uctievať a vzápätí sa odvolal na výstižný citát z Plinia Mladšieho (Epistulae 4, 17): „Keď odporúčate niekoho druhého, sám pritom nemôžete prísť skrátka; pretože ten, koho odporúčate, je buďto lepší alebo horší ako vy. Ak je horší, ale napriek tomu si zaslúži odporúčanie, tým viac si ho zaslúžite vy; ak je

lepší, a odporúčanie nepotrebuje, tým menej ho potrebujete vy.“¹ Tak teda žiadne (subjektívne) hodnotenie z našej strany, len uvedieme niektoré fakty zasluhujúce si pozornosť.

Slovenská právna romanistika po rokoch nevyhnutne potrebného pôsobenia českých romanistov na Slovensku (1921-1939), po období vlastného rozbehu (1939-1950) a po období totalizmu jednej politickej strany, v ktorom najprv romanistika vôbec stratila *raison d'être* (1950-1968) a potom, mierne povedané, mala dovolené aspoň žiť a nezahynúť úplne (1968-1990), sa dožila pádu komunistického režimu (1990), režimu, ktorý zásadne rozvoju vedy o rímskej jurisprudencii nikdy neprial. Až vtedy konečne, a to sa týka aj ostatných štátov strednej a východnej Európy patriacich do tzv. východného bloku ovládaného sovietskou mocou, nastali predpoklady pre slobodný rozvoj štúdií o antickom rímskom práve. Nadišiel teda augustovský vek.

Okrem tejto dôležitej politickej udalosti vynorila sa aj ďalšia spoločensky relevantná skutočnosť: vznik Slovenskej republiky (1. 1. 1993). Vznik štátu síce oslabil pozície českej a slovenskej právnej romanistiky, ale na druhej strane priniesol obom prijateľnú emancipáciu. Dnes môžu obidve vetvy jednej právnej školy spolupracovať bez záťaže minulosti.²

2. Na rozvoj slovenskej právnej romanistiky v rokoch 1986-2005 pôsobilo, pre krátkosť času nemôžeme exaktne povedať či pozitívne, niekoľko faktorov. Predovšetkým po vzniku Slovenskej republiky sa postupne zriadili štyri nové fakulty: dve na verejných vysokých školách – Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici (1995) a Trnavská univerzita v Trnave (1998) a dve na súkromných – Bratislavská vysoká škola práva (2004) a Vysoká škola v Sládkovičove (2006), ktoré pribudli k dvom starším fakultám (Bratislava, Košice), čo spôsobilo rozšírenie personálnej základne právnych romanistov, ale aj nežiaduci sprievodný jav pôsobenia niektorých romanistov na dvoch fakultách súčasne. Počet slovenských právnych romanistov sa teda zvýšil. Z pôvodných dvoch v roku 1969 (K. Rebro a P. Blaho, Bratislava), neskôr ďalších troch (B. Antalová, V. Vrana, Košice; I. Haramia, Bratislava), pôsobí dnes na Slovensku trinásť učiteľov rímskeho práva (P. Blaho, B. Antalová, I. Haramia, V. Vrana, M. Nemeč, P. Mach, P. Judiak, P. Kubina, J. Krajčí, M. Pekarík, T. Princová, R. Brtko, I. Šošková). Nie všetci publikujú z oblasti rímskeho práva. Predpoklady na väčší vedecký rozvoj vznikli najmä na právnických fakultách v Bratislave a v Trnave, na ktorých študovalo viacero interných doktorandov. Dôležitými krokmi pre budúcnosť tohto vedného odboru boli habilitácie docentov. V Trnave sa v odbore Rímske právo habili-

¹ BACON, F.: Eseje čili rady občanské a mravní. Z angl. orig. přel., pozn. a doslov napsal A. Bejblík. Praha 1985, s. 170.

² K problému úzkej spolupráce českej a slovenskej doktríny rímskeho práva sa ešte vrátíme.

tovali B. Antalová³, M. Nemeč⁴ a M. Židlická.⁵ V Košiciach, v odbore Teória a dejiny štátu a práva, sa docentom stal tiež V. Vrana.⁶

3. Právna romanistika predložila v danom čase niekoľko veľkých tém. V prvom rade sa ňou stalo vypracovanie učebníc a cvičebníc rímskeho práva pre študijné účely. Pretože prvé vydanie učebnice už bolo rozobrané,⁷ postarali sa K. Rebro a P. Blaho o druhé vydanie v roku 1997 (26.) a o štyri roky neskôr o tretie doplnené vydanie (v roku 2003, už po smrti K. Rebru) (27.). Učebnica sa používa na všetkých právnických fakultách. Podobný osud stihol aj ďalší učebný text pre praktické cvičenia. Najprv vyšiel ako druhé doplnené vydanie v roku 1991 z pera P. Blahu a K. Rebru (9.)⁸ a neskôr podľa príkladu rakúskeho právneho romanistu z viedenskej univerzity ako výsledok spolupráce H. Hausmaningera a P. Blahu v roku 1993 (10.) a druhé doplnené vydanie v roku 1998 (20.). Pripravuje sa tretie doplnené vydanie. Do tohto edičného radu patrí aj ďalšia učebnica troch autorov: P. Blaho, I. Haramia, M. Židlická (11.) publikovaná v roku 1997 ako repetitórium. Sem patria ešte Latinské právnické výrazy a výroky od K. Rebru z roku 1986 a 1995 (23., 25.), ako aj príručky latinského jazyka pre právnikov A. Rollerová (28.), P. Šalamon/F. Šimon (29.), F. Šimon (30.) a J. Vaňková (31., 32., 33.).

4. Ďalšia dôležitá aktivita sa dotýka prameňov rímskeho práva, konkrétne Corpus iuris civilis cisára Justiniána. V roku 2000 vyšiel s veľkým ohlasom slovenský preklad Inštitúcií s poznámkami od P. Blahu (37.) a pripravuje sa česká verzia v spolupráci s pražským romanistom M. Skřejpkom. S očakávaním a záujmom bol prijatý projekt VEGA (roky 2005-2007) znamenajúci sprístupnenie justiniánskych Digest v slovenskom preklade. Tento preklad vychádza od roku 2005 na pokračovanie v časopise Justičná revue z pera P. Blahu a J. Vaňkovej ako selekcia titulov Digest (38-40., 70., 91., 101-105.). Širokej odbornej verejnosti sa otvára

³ Habilitovala sa v roku 2005 spisom „Problém zapříčinení v římském klasickém práve. Úvahy o occidere a mortis causam praestare podľa legis Aquiliae“ (83.), pričom tejto téme sa venovala dlhodobo.

⁴ Habilitoval sa v roku 2005 prácou „Štát, cirkev a právo v Rímskej ríši v prvých štyroch storočiach po Kristovi“ (164.).

⁵ V súčasnosti sudkyňa Ústavného súdu ČR. Habilitovala sa v roku 2002 prácou ŽIDLICKÁ, M.: Kauze při hrozící škodě v římském právu: cautio damni infecti. Brno 2000, 119 s.

⁶ Habilitoval sa v roku 2006 obhajobou práce „Matrimonium v římském práve“ (67.). Ako jediný na Slovensku sa vo väčšej miere venuje rímskemu verejnému právu.

⁷ Rebro, K. – Blaho, P.: Rímske právo, Bratislava 1991, 429 s., reg. (24.).

⁸ Prvé rovnomené vydanie Blaho, P. – Rebro, K.: Praktické cvičenia z rímskeho práva, Bratislava 1985, 108 s.

možnosť bez jazykovej bariéry získať priamy kontakt s rímskym právnym myslením.

Významným počinom slovenskej právnej romanistiky je založenie medzinárodného časopisu Orbis Iuris Romani. Journal of Ancient Law Studies (OIR). Na prvej konferencii českých a slovenských právnych romanistov, ktorá sa uskutočnila z iniciatívy P. Blahu v Brne 1994 navrhol K. Schelle vydávanie romanistického časopisu. Prítomní účastníci konferencie nevzniesli námietky a tak M. Židlická a P. Blaho pripravili vydanie prvého čísla časopisu pod uvedeným názvom ako spoločný vedecký projekt dvoch právnických fakúlt v Brne a v Bratislave (rok 1995). V úvodnom článku vysvetlili motívy tohto edičného zámeru a predstavili genézu českej a slovenskej právnej romanistiky v medzivojnovom a povojnovom období (171.). Prvých päť ročníkov časopisu vyšlo v Brne a Bratislave (207-211.), ďalšie štyri v Brne a Trnave (212-215.). Počnúc desiatym ročníkom vydáva časopis Právnická fakulta TU v Trnave (216.). Sídlo redakcie sa nachádza na fakulte v Trnave a vydavateľmi časopisu sa stali P. Blaho (Trnava), A. Wacke (Kolín n. R.) a M. Židlická (Brno). Časopis v krátkom čase získal dobré meno v medzinárodnej romanistickej obci aj preto, že príspevky sa uverejňujú v akceptovateľných jazykoch (nemecky, anglicky, taliansky, francúzsky). Doteraz vyšlo 11 zväzkov. V časopise sa však nachádza pomerne málo publikácií slovenských autorov, čo azda možno hodnotiť ako nevyužitie možnosti vo zvýšenej miere publikovať na medzinárodnej úrovni; veľká väčšina publikácií slovenských autorov v ostatných dvadsiatich rokoch zostáva iba v jazyku slovenskom.

6. Ak považujeme vydávanie OIR za výraz pokračujúcej vzájomnej spolupráce českých a slovenských právnikov na poli právnej romanistiky, za výraz duchovnej „federácie“ týchto dvoch kultúrne a jazykovo príbuzných národov v strednej Európe, tak aj iné počiny, okrem OIR, dokumentujú úzku vedeckú spoluprácu. Máme na mysli už spomínané kontakty právnych romanistov oboch národov prejavujúce sa v každoročnom spoločnom vedeckom stretnutí vyúsťujúcom do prednášok na vybranú tému z rímskeho verejného a súkromného práva, ktoré sa publikujú v konferenčnom zborníku. Na Slovensku vyšli zatiaľ tri⁹: V. Vrana (ed.): Význam peňazí vo vývoji rímskeho práva (194.), P. Blaho (ed.): Doprava a dopravné prostriedky v prameňoch rímskeho práva (191.) a R. Brtko (ed.): Rímska rodina v sociálnych a právnych vzťahoch, Bratislava (2007), 60 s.

7. Slovenskú právnú romanistiku postihla aj smutná udalosť. 31. októbra 2000 sa navždy rozlúčil s vedeckou a pedagogickou prácou Karol Rebro, profesor rímskeho práva na Univerzite Komenského v Bratislave (nekrológ 176.).

⁹ V roku 1997 sa konala v Bratislave 1. spoločná konferencia „Exegéza v rímském práve“, zborník však nevyšiel.

K. Rebro stál viac ako šesťdesiat rokov na čele právnej romanistiky na Slovensku (až do roku 1979 oficiálne ako jediný romanista). Je považovaný za zakladateľa slovenskej právnej romanistiky a patrí mu niekoľko prvenstiev. Ako žiak Miroslava Boháčka uverejnil prvý po slovensky napísaný príspevok z rímskeho práva,¹⁰ vydal prvé slovenské učebné texty z rímskeho práva (skriptá)¹¹ a prvú po slovensky napísanú učebnicu.¹² Patril k významnej skupine vynikajúcich bratislavských právnych historikov akými boli Martin Vietor, Leonard Bianchi a Jozef Karpat. Jeho odchodom stratila právna romanistika výraznú vedeckú a pedagogickú osobnosť uznávanú aj v zahraničí.

8. Niekoľko poznámok k vydávanej bibliografii. Ide v poradí o štvrtú romanistickú bibliografiu, tentoraz o prvú, orientujúcu sa na slovenskú právnickú spisbu v odbore rímske právo. Pridržiavame sa i v tejto chvíli doterajšej štruktúry a hlavných zásad, podľa ktorých sa v minulosti bibliografia zostavovala. Zriekame sa práva na jej kompletnosť, hoci reflektujeme na takéto právo. Pribudli dva nové oddiely, XII. Bibliografie a XIII. Časopisy, naopak ubudol oddiel Metodológia, čo treba očividne privítať ako odideologizovanie vedeckej práce. Do súpisu sme zaradili tie staršie publikácie, ktoré časovo nesúvisia so zvoleným obdobím (21., 124., 141., 181., 196.), lebo v doterajších bibliografiách sa nenachádzali, za čo sa ospravedľujeme. Považujeme ale za vhodné a potrebné ich sem zaradiť, aby sa tým získala celková kompletnosť a ucelenosť informácií o slovenskej romanistickej produkcii. I naďalej pre nás platí pravidlo podľa ktorého sú do bibliografie pojaté publikácie slovenských autorov uverejnené doma a v zahraničí, publikácie o našich autoroch, ako aj príspevky zahraničných autorov vydané na Slovensku (s výnimkou príspevkov vydaných v rámci OIR).¹³

Na záver ďakujeme autorom, ktorí sprostredkovali informácie o svojich publikáciách. Bez nich by sme skromný a neúplný bibliografický súpis o právnej romanistike na Slovenskej za roky 1986-2005 nemohli priviesť k tomuto výsledku. Vyslovujeme presvedčenie, že sa v tejto práci bude aj v budúcnosti pokračovať, že nastupujúca generácia mladých právnych romanistov nadviaže na duchovný odkaz svojich predchodcov.

¹⁰ REBRO, K.: Dissens v kauze pri tradícii, Bratislava 1934, 56 s. K tomu BUDÍNOVÁ, N.: Vše-hrd. List českých právníků, Praha 16 (1935), s. 132; BUDIL, V.: Problém t. ř. věcné smlouvy v právu římském, Časopis pro právní a státní vědu, Brno 22 (1939), s. 269 a nasl.

¹¹ REBRO, K.: Rímske právo I-II, Bratislava (1971-1972), 122 s., 119 s.

¹² REBRO, K.: Rímske právo súkromné, Bratislava 1980, 324 s., reg.

¹³ Tie sú už všetky (1995-2005) zahrnuté v národnej právnickej bibliografii z roku 2005 (204.) a aj v registri autorov publikovanom v OIR 10 (2005) (205.).

SKRATKY

AFI	=	Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianaе, Bratislava
AIC	=	Acta Iuridica Cassoviensia, Košice
angl.	=	anglicky
AUBI	=	Acta Universitatis Brunensis – Iuridica, Brno
AUTI	=	Acta Universitatis Tyrnaviensis Iuridica. Ročenka Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, Trnava
AVRIGA	=	AVRIGA. Zprávy Jednoty klasických filológů, Praha
bibl.	=	bibliografia
CPH	=	Czasopismo Prawno-Historyczne, Warszawa-Poznań
ed.	=	editor
franc.	=	francúzsky
HČ	=	Historický časopis, Bratislava
HR	=	Historická revue. Časopis o dejinách spoločnosti, Bratislava
il.	=	ilustrácia (ie)
JR	=	Justičná revue. Časopis pre právnu prax, Bratislava
kol.	=	kolektív
lat.	=	latinský, á, é
mp.	=	mapa (y)
nem.	=	nemecky
NNFI	=	Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Beli Neosolii, Banská Bystrica
OIR	=	Orbis Iuris Romani. Journal of Ancient Law Studies, (Brno-Bratislava; Brno-Trnava; Trnava)
orig.	=	originál
PHS	=	Právněhistorické studie, Praha
pozn.	=	poznámky
PR	=	Právní rozhledy. Časopis pro všechna právní odvětví, Praha
PO	=	Právní obzor. Teoretický časopis pre otázky štátu a práva, Bratislava
Právnik	=	Právnik. Teoretický časopis pro otázky státu a práva, Praha
poľ.	=	poľsky
prel.	=	preložil
reg.	=	register
Rf.	=	referát (recenzný článok)
rus.	=	rusky
Sambucus	=	Zborník Sambucus. Práce z klasickej filológie, medievalistiky a neolatinistiky, Trnava
slov.	=	slovník
sine nomine	=	bez udania autora

SP	= Slovenské pohľady, Bratislava
Spr.	= správa
Summ.	= Summary (súhrn v anglickom jazyku)
soderž.	= soderžanije (súhrn v ruskom jazyku)
s. v.	= sub voce (pod heslom)
tab.	= tabuľky
tal.	= taliansky
UMB	= Univerzita Mateja Bela
UPJŠ	= Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
vyb.	= vybral (a)
zost.	= zostavil (a)
Zsf.	= Zusammenfassung (súhrn v nemeckom jazyku)
ZSS	= Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte. Romanistische Abteilung, Wien

I. UČEBNICE, PRÍRUČKY

1. Artimová, Jozefa: Právnická latinská terminológia, Košice (2000), 104 s.
2. Balík, Stanislav ml.: Rf.: Latinské právnické výrazy a výroky. Vybral, preložil a výkladom doplnil Karol Rebro, Právnik 127 (1988), s. 1146-1147.
3. Beňa, Jozef: Zbierka dokumentov a úloh zo všeobecných dejín štátu a práva. Starovek a stredovek, Banská Bystrica (1996), 128 s.
4. Blaho, Peter: Rf.: A. Söllner, Einführung in die römische Rechtsgeschichte, PHS 27 (1986), s. 249-250.
5. Blaho, Peter: Rf.: H. Hausmaninger, Casebook zum römischen Sachenrecht; Casebook zum römischen Vertragsrecht; Das Schadenersatzrecht der lex Aquilia, PHS 27 (1986), s. 250-251.
6. Blaho, Peter: Rf.: G. Härtel/E. Pólay, Römisches Recht und Römische Rechtsgeschichte, PHS 31 (1990), s. 222-225.
7. Blaho, Peter: Rf.: Einleitung in die klassischen Altertumswissenschaften. Ein Informationsbuch von einem Autorenkollektiv unter Leitung von J. Irmischer, PHS 31 (1990), s. 266-267.
8. Blaho, Peter: Rf.: M. Boras/L. Margetić: Rímsko právo, PHS 31 (1990), s. 268-269.
9. Blaho, Peter/Rebro, Karol: Praktické cvičenia z rímskeho práva, 2. dopl. vyd., Bratislava (1991), 140 s.
10. Blaho, Peter/Hausmaninger, Herbert: Praktické štúdie z rímskeho práva, Wien-Bratislava (1993), 220 s.
- Rf.: Židlická, Michaela, ZSS 113 (1996), s. 654-655, (nem.).
- Rf.: Skřejpek, Michal, PHS 34 (1997), s. 267-268.
11. Blaho, Peter/Haramia, Ivan/Židlická, Michaela: Základy rímskeho práva, Bratislava (1997), 483 s.
- Rf.: Antalová, Blažena/Vrana, Vladimír, OIR 4 (1998), s. 241-244, (angl.).
12. Blaho, Peter: Rf.: A. Malenica: Praktikum iz rimskog prava. Prvi tom, OIR 4 (1998), s. 262-263, (nem.).
13. Blaho, Peter: Rf.: A. Malenica: Rímske právo, OIR 4 (1998), s. 263-264, (nem.).
14. Blaho, Peter: Rf.: W. Wołodkiewicz/M. Zabłocka: Prawo rzymskie. Instytucje, OIR 4 (1998), s. 268-274, (nem.).
15. Blaho, Peter: Rf.: M. Żoźnierczuk, Zarys prawa rzymskiego, OIR 4 (1998), s. 274-275, (nem.).
16. Blaho, Peter: Rf.: A. Földi/G. Hamza: A római jog történeti és institúciói, OIR 5 (1999), s. 216-218, (nem.).
17. Brööstl, Alexander: Dejiny politického a právneho myslenia, Bratislava (1999), s. 45-61, 95-96, 176-182.

18. Ciagwa, Józef: Rf.: P. Blaho/K. Rebro, Praktické cvičenia z rímskeho práva, CPH 38 (1986), 2, s. 201-203.
19. Haramia, Ivan: Rf.: J. Kincl/V. Urfus, Římské právo, PO 76 (1993), s. 201-203.
20. Hausmaninger, Herbert/Blaho, Peter: Praktické případy z rímskeho práva, 2. dopl. vyd., Bratislava (1998), 250 s.
21. Paljak: Rf.: B. Eisner/M. Horvat, Rímsko právo, PO 32 (1949), s. 154-155.
22. Pavlovský, František: Rímske právo. Ius Romanum. Zborník prednášok z rímskeho práva na Gréckokatolíckej bohosloveckej fakulte Prešovskej univerzity v akad. r. 1996-1997, Prešov (1997), 205 s., tab., mp.
23. Latinské právnické výrazy a výroky. Vybral, prel. a výkl. doplnil Karol Rebro, 2. vyd., Bratislava (1986), 286 s., reg.
- Rf.: Kunová, Vlasta, NEDELA. Príloha Nového Slova, Bratislava 5 (1986), 9, s. 2
24. Rebro, Karol/Blaho, Peter: Rímske právo, Bratislava (1991), 429 s., reg.
- Rf.: Hamza, Gábor, Állam- és Jogtudomány, Budapest 34 (1992), s. 301-305.
- Rf.: Židlická, Michaela, PHS 34 (1997), s. 267-268.
25. Rebro, Karol: Latinské právnické výrazy a výroky, Bratislava (1984), 260 s.; 2.vyd. (1995), 300 s.
26. Rebro, Karol/Blaho, Peter: Rímske právo, 2. dopl. vyd., Bratislava (1997), 388 s.
- Rf.: Avenarius, Martin, ZSS 116 (1999), s. 645-646.
27. Rebro, Karol/Blaho, Peter: Rímske právo, 3. dopl. vyd., Bratislava-Trnava (2003), 497 s., bibl., tab., mp., reg.
28. Rollerová, Anna: Lingua latina. Latinský jazyk pre študentov práva, Bratislava (1999), 171 s.
29. Šalamon, Pavol/Šimon, František: Právnická latinská terminológia, Košice (1995), 87 s.
30. Šimon, František: Latinčina pre právnikov, Košice (1986), 60 s.
31. Vaňková, Jarmila: Právnická latinčina, Bratislava (2001), 276 s.
32. Vaňková, Jarmila: Právnická latinčina, 2. vyd., Bratislava (2005), 278 s.
33. Vaňková, Jarmila: Rímske reálie pre právnikov, Bratislava (2003), 222 s., slov., bibl.
- Rf.: Hron, M., SP (2004), 3, s. 104-106.

II. PRAMENE RÍMSKEHO PRÁVA, JURISPRUDENCIA

1. Pramene práva

34. Bastiat, F.: O zákonoch, z franc. orig. prel. P. Duba,/D. Roháč, Bratislava (2002), s. 28-29.
35. Blaho, Peter: Rf.: GAIUS, Učebnice práva ve čtyřech knihách. K vydání připravil, z lat. orig. přel. a úvodní studii napsal Jaromír Kincl, PHS 27 (1986), s. 226-228.
36. Blaho, Peter: Právo „tribunálu mrtvých“. Marginálie o zákone Teodósia II a Valentiniána III /C. Th. 1, 4, 3/, [in:] L. Soukup (ed.): Pocta prof. JUDr. Karlu Malému, DrSc. k 65. narozeninám, Praha (1995), s. 42-50, Zsf. /s. 331/, Summ. /s. 337/.
37. Corpus Iuris Civilis. Justiniánske Inštitúcie, prel., úvod a pozn. napísal, reg. a bibl. zost. Peter Blaho, Trnava (2000), 439 s.
- Rf.: Skřejpek, Michal, Právnik 140 (2001), s. 737-738.
- Rf.: Žak, Elzbieta, CPH 53 (2001), 2, s. 238-241, (poř.)
- Rf.: Hurdík, Jan, PR 10 (2002), 1, s. 37-39.
- Rf.: Vojáček, Ladislav, OIR 4 (2002), s. 163-164, (nem.).
- Rf.: Škoviera, Daniel, HČ 51 (2003), 1, s. 143-145.
- Rf.: Židlická, Michaela, ZSS 120 (2003), s. 388-390, (nem.).
38. Blaho, Peter: Justiniánske Digesta – základný prameň európskeho právneho myslenia, JR 57 (2005), s. 77-86.
39. Blaho, Peter/Vaňková, Jarmila: Digesta. Constitutio Deo Auctore. Constitutio Tanta, JR 57 (2005), s. 288-306.
40. Blaho, Peter/Vaňková, Jarmila: Digesta. Liber 1, Titulus 1: De iustitia et iure. Titulus 3: De legibus, senatusque consultis et longa consuetudine, JR 57 (2005), s. 445-456.
41. Haramia, Ivan: Spr.: Textexegese im römischen Recht, OIR 5 (1999), s. 223-225.
42. Rebro, Karol: Rf.: G. B. Sommariva, L'imperatore unico creatore ed interprete delle leggi e l'autonomia del giudice nel diritto giustiniano, ZSS 104 (1987), s. 848-851.

2. Neprávne pramene

43. Cicero, M. T.: Druhá reč proti Antonioví, prel. M. Vozák, [in:] Mier duše, Rohovce (1995), s. 7-54.
44. Gellius, Aulus: Atické noci, z lat. orig. vybrala, prel. a pozn. napísala Eleonóra Vallová. Doslov napísala Alexandra Mallá, Bratislava (1987), 233 s.
- Rf.: Blaho, Peter, PHS 31 (1990), s. 270.

45. Hrabovský, Jozef: Marcus Tullius Cicero – Prvý najlepší rečník v Európe, Bratislava (1996), 163 s.
46. Šimovičová, Etela: Zur Frage der Arbeitsorganisation und ihrer Terminologie in Catos Schrift De agri cultura, Graecolatina et Orientalia, 15-16, 1983/1984, Bratislava (1987), s. 5-24, (nem.).
47. Vrana, Vladimír: Niektoré fragmenty z diela Theodora Mommsena a rímske neprávnické pramene, [in:] R. Veselá/K. Schelle (ed.): Římské právo a neprávnické prameny. Sborník z VI. mezinárodní konference právních romanistů ČR a SR, Brno (2004), s. 34-40.

3. Jurisprudencia

48. Blaho, Peter: Štátne a právne teórie starovekého Ríma, [in:] A. Brösl a kol.: Dejiny štátnych a právnych teórií, I. časť, Košice (1986), s. 34-46.
49. Blaho, Peter: Oratores a iuris consulti v ranom rímskom princípáte podľa Marca Fábia Quintiliána, (Pocta prof. JUDr. K. Rebrovi k 80. nar.), AFI 15, 1993, Bratislava (1994), s. 41-48, Zsf., Summ.
50. Krsková, Alexandra: Kapitoly z dejín európskeho politického a právneho myslenia, Bratislava (1997), s. 50-62, 84-89.
51. Krsková, Alexandra: Štát a právo v európskom myslení, Bratislava (2002), s. 63-91, 131-148.
52. Vrana, Vladimír: Tryphoninus Claudius a bona fides, [in:] M. Skřejpek/P. Bělovský (ed.): Bona fides. Sborník z II. konference českých a slovenských romanistů, Praha (2000), s. 30-34.
53. Vrana, Vladimír: Chápanie verejného a súkromného práva podľa významných rímskych právníkov, AIC 25 (2004), s. 11-16.

III. RÍMSKE VEREJNÉ PRÁVO

1. Trestné právo, trestný proces

54. Antalová, Blažena: Postavenie magistrátov z hľadiska ústavného a trestného rímskeho práva, AIC 24 (2000), s. 145-158.
55. Antalová, Blažena: Peniaze v rímskom trestnom práve, [in:] V. Vrana (ed.): Význam peňazí vo vývoji rímskeho práva, Košice (2001), s. 42-46.
56. Antalová, Blažena: Senatusconsultum Silanianum, [in:] K. Bubelová (ed.): Ius Romanum. Sborník příspěvků ze IV. konference právních romanistů ČR a SR na téma Diskriminace v římském právu, Olomouc (2002), s. 7-12.
57. Antalová, Blažena: Usmrtenie jedom alebo škodlivým liekom v rímskom práve, [in:] S. Romža (ed.): Trestné právo na prahu 3. tisícročia. Zborník príspevkov, Košice (2003), s. 169-176.

58. Imbert, Jean: Proces s Ježišom, z franc. orig. „Le procès de Jésus“ prel. Pavol Petruf, Bratislava (1991), 99 s., bibl.
59. Skřejpek, Michal: Pokuty v trestním právu v období římské republiky, [in:] V. Vrana (ed.): Význam peňazí vo vývoji rímskeho práva, Košice (2001), s. 20-25.
60. Vrana, Vladimír: Lex Iulia de adulteriis a jej postavenie v rímskom zákonodárstve, AIC 21 (1998), s. 7-26.

IV. RÍMSKE SÚKROMNÉ PRÁVO

1. Osobné a rodinné právo

61. Antalová, Blažena: Inštitút otroctva v starovekom Ríme, NNFI 5 (2001), s. 51-56.
62. Antalová, Blažena: Ius vitae necisque a zásahy zákonodarcu do jeho aplikácie. „...servi pro nullis habentur“, NNFI 6 (2002), s. 8-11.
63. Haramia, Ivan: SC Claudianum, [in:] K. Bubelová (ed.): Ius Romanum. Sborník příspěvků ze IV. konference právních romanistů ČR a SR na téma Diskriminace v římském právu, Olomouc (2002), s. 63-65.
64. Veselá, Renata: Jak to bylo s marnotratníkem ????, [in:] V. Vrana (ed.): Význam peňazí vo vývoji rímskeho práva, Košice (2001), s. 52-57.
65. Vrana, Vladimír: Zasnúbenie v rímskom práve, AIC 23 (2000), s. 244-259.
66. Vrana, Vladimír: Ženy – nežiaduca spoločnosť podľa rímskeho práva?, [in:] K. Bubelová (ed.): Ius Romanum. Sborník příspěvků ze IV. konference právních romanistů ČR a SR na téma Diskriminace v římském právu, Olomouc (2002), s. 21-27.
67. Vrana, Vladimír: Matrimonium v rímskom práve. Vývoj manželského práva od najstarších čias do Justiniána, Košice (2003), 147 s., bibl., reg. - Rf.: Kuryłowicz, Marek, OIR 9 (2004), s. 277 – 282, (nem.).

2. Vecné právo

68. Blaho, Peter: Obsah štátnomocenského riadenia spoločnosti na príklade právnych inštitútov držby a vlastníckeho práva, [in:] P. Blaho/P. Holländer: Postavenie práva v systéme metód štátneho riadenia spoločnosti, Bratislava (1989), s. 162-294.
69. Blaho, Peter: Rímskoprávna zásada „superficies solo cedit“ a právo stavby, [in:] J. Lazar (ed.): K návrhu slovenského občianskeho zákonníka. V. Lubyho právnické dni (Dies Luby Iurisprudentiae, Nr. 5), Bratislava (1999), s. 137-156.
70. Blaho, Peter/Vaňková, Jarmila: Digesta. Liber 1, Titulus 5: De statu hominum. Titulus 7: De adoptionibus et emancipationibus et aliis modis qu-

ibus potestas solvitur. Titulus 8: De divisione rerum et qualitate, JR 57 (2005), s. 584-594.

71. Haramia, Ivan: Bona fides a jej právne následky pri nadobudnutí cudzej veci a dispozícii s ňou, [in:] M. Skřejpek/P. Bělovský (ed.): Bona fides. Sborník z II. konferencie českých a slovenských romanistů, Praha (2000), s. 35-38.
72. Mach, Peter: Predmet zálohu podľa rímskeho práva, [in:] Kol.: Súkromné a verejné právo súčasnosti, Trnava (2005), s. 189-196.

3. Závazkové právo

73. Antalová, Blažena: Lex Aquilia a jej miesto vo vývoji povinnosti nahradiť škodu z protiprávneho činu, [in:] Rímske právo a jeho odkaz v súčasnom právu. Sborník z vedecké konferencie venované prof. JUDr. J. Vážnému, zost. K. Schelle a kol., AUBI 112, Brno (1992), s. 81-86.
74. Antalová, Blažena: Lex Aquilia a škody spôsobené v súvislosti s lodnými dopravnými prostriedkami, [in:] P. Blaho (ed.): Doprava a dopravné prostriedky v prameňoch rímskeho práva. Zborník príspevkov z V. konferencie právnych romanistov SR a ČR, Bratislava-Trnava (2003), s. 9-14.
75. Antalová, Blažena: Objekt deliktu *damnum iniuria datum* podľa I. kapitoly lex Aquilia, NNFI 7 (2003), s. 8-12.
76. Antalová, Blažena: Protiprávnosť (*iniuria*) a zavinenie ako základné predpoklady zodpovednosti za delikt *damnum iniuria datum* podľa lex Aquilia, AIC 25 (2004), s. 5-10.
77. Antalová, Blažena: Škoda spôsobená vlastníkovi spoluzavinením otroka v rímskom práve, [in:] J. Čipkár (ed.): Právna kultúra a európsky integračný proces. Zborník vedeckých prác, Košice (2003), s. 190-193.
78. Antalová, Blažena: Zodpovednosť za spôsobenie príčiny smrti cudzieho otroka alebo stádového zvierata podľa lex Aquilia (kauzy bez výslovného uvedenia klauzuly „*mortis causam praestare*“), [in:] Regionálny študij. Specvypusk, naukovej zbirnik, materialy mižnarodnoji naukovopraktičnoji konferenciji, Užgorod (2003), s. 142-147.
79. Antalová, Blažena: Zodpovednosť za zabitie alebo za spôsobenie príčiny smrti? (v rímskom práve), JR 55 (2003), s. 658-662.
80. Antalová, Blažena: Klauzula *mortis causam praestare* v neprávnických textoch a v lex Aquilia, [in:] R. Veselá/K. Schelle (ed.): Rímske právo a neprávnické prameny. Sborník z VI. mezinárodní konferencie právnych romanistů ČR a SR, AUBI 278, Brno (2004), s. 29-33.
81. Antalová, Blažena: Lex Aquilia a problém prerušenej kauzality v rímskom práve (rozdielny názor Celsa a Juliána) [in:] ČAS [www.saske.sk/cas]: in-

ternetový časopis pre pôvodné, teoretické a výskumné štúdie z oblasti spoločenských vied, Košice 7, (2004), 1.

82. Antalová, Blažena: Názor Juliána na problém prerušenej kauzality podľa legis Aquiliae, JR 56 (2004), s. 447-453.
83. Antalová, Blažena: Problém zapříčinenia v rímskom klasickom práve. Úvahy o *occidere a mortis causam praestare* podľa legis Aquiliae, Košice (2004), 106 s., bibl.
- Rf.: Šošková, Ivana, JR 58 (2006), s. 1082-1084.
84. Antalová, Blažena: Usmrtenie cudzieho otroka: *occidere* alebo *mortis causam praestare*?, JR 56 (2004), s. 1363-1369.
85. Antalová, Blažena: Zodpovednosť za *occidere* (zabitie) podľa I. kapitoly lex Aquilia, PO 87 (2004), s. 52-64.
86. Bělovský, Petr: *Depositum irregulare*, [in:] V. Vrana (ed.): Význam peňazí vo vývoji rímskeho práva, Košice (2001), s. 47-51.
87. Bělovský, Petr: *Culpa a custodia při přepravě nákladu*, [in:] P. Blaho (ed.): Doprava a dopravné prostriedky v prameňoch rímskeho práva. Zborník príspevkov z V. konferencie právnych romanistov SR a ČR, Bratislava-Trnava (2003), s. 15-21.
88. Blaho, Peter: *Adpromissio* a *mandatum pecuniae credendae* ako formy zaistenia pohľadávky v rímskom práve, [in:] J. Prusák (ed.): Zmluvný a zodpovednostný systém v súkromnom práve. *Dies Luby Jurisprudentiae*, Nr. 3, Bratislava (1995), s. 39-44.
89. Blaho, Peter: Bona fides v rímskom záväzkovom práve, [in:] M. Skřejpek/P. Bělovský (ed.): Bona fides. Sborník z II. konferencie českých a slovenských romanistů, Praha (2000), s. 12-24.
90. Blaho, Peter: Básnik Homéros a pramene rímskeho práva, [in:] R. Veselá/K. Schelle (ed.): Rímske právo a neprávnické prameny. Sborník z VI. mezinárodní konferencie právnych romanistů ČR a SR, AUBI 278, Brno (2004), s. 34-40.
91. Blaho, Peter/Vaňková, Jarmila: *Digesta. Liber 2, Titulus 14: De pactis altera pars*, JR 57 (2005), s. 944-960.
92. Fekete, Imrich: Rf.: Gy. Diószdi: *Contract in Roman Law from the Twelve Tables to the Glossators*, PHS 27 (1986), s. 228-232.
93. Haramia, Ivan: *Senatus consultum Macedonianum*, [in:] V. Vrana (ed.): Význam peňazí vo vývoji rímskeho práva, Košice (2001), s. 57-61.
94. Vrana, Vladimír: Historicko-pozitívny náčrt vývoja právneho inštitútu *donutienia* v rímskom práve, [in:] S. Romža (ed.): Trestné právo na prahu 3. tisícročia. Zborník príspevkov, Košice (2003), s. 148-168.

95. Vrana, Vladimír: Spracovanie kazuistiky právneho inštitútu iniuria – jej typov v klasickom rímskom práve, [in:] K 75. nar. prof. Hubenáka, Banská Bystrica (2004), s. 134-141.
96. Židlická, Michaela: Pecunia traiectitia, [in:] V. Vrana (ed.): Význam peňazí vo vývoji rímskeho práva, Košice (2001), s. 34-41.

V. RÍMSKY SÚKROMNÝ PROCES

97. Antalová, Blažena: Aktívne legitimovaný podľa lex Aquilia a právne prostriedky jeho ochrany, [in:] K 75. nar. Prof. Hubenáka, Banská Bystrica (2004), s. 128-132.
98. Blaho, Peter: Súdna a mimosúdna ochrana držby v rímskom práve, AFI 7, 1983, Bratislava (1986), s. 87-96, soderž., Zsf.
99. Blaho, Peter: Ciceronova reč Pro A. Caecina a interdikt „de vi armata“, AFI 14, 1992, Bratislava (1993), s. 31-43, Zsf., Summ.
100. Blaho, Peter: Od personálnej k majetkovej exekúcii. Procesnoprávne predpoklady výkonu rozsudku v rímskom súkromnom práve, [in:] J. Lazar (ed.): Zabezpečenie pohľadávok a ich uspokojenie. VII. Lubyho právnické dni (Dies Luby Iurisprudentiae, Nr. 7), Bratislava-Trnava (2002), s. 159-168.
101. Blaho, Peter/Vaňková, Jarmila: Digesta. Liber 2, Titulus 4: De in ius vocando. Titulus 14: De pactis, JR 57 (2005), s. 744-758.
102. Blaho, Peter/Vaňková, Jarmila: Digesta. Liber 4, Titulus 1: De in integrum restitutionibus. Titulus 9: Nautae caupones stabularii recepta restituant. Liber 6, Titulus 1: De rei vindicatione (pars prima), JR 57 (2005), s. 1153-1167.
103. Blaho, Peter/Vaňková, Jarmila: Digesta. Liber 6, Titulus 1: De rei vindicatione (altera pars), JR 57 (2005), s. 1327-1338.
104. Blaho, Peter/Vaňková, Jarmila: Digesta. Liber 6, Titulus 1: De rei vindicatione (reliqua pars), JR 57 (2005), s. 1506-1516.
105. Blaho, Peter/Vaňková, Jarmila: Digesta. Liber 6, Titulus 2: De Publiciana in rem actione, JR 57 (2005), s. 1645-1653.
106. Haramia, Ivan: Niekoľko poznámok k právnemu postaveniu prétora z hľadiska vylučujúceho účinku litiskontestácie, [in:] Pocta prof. JUDr. K. Rebrovi k 80. nar., AFI 15, 1993, Bratislava (1994), s. 63-69, Zsf., Sum.
107. Poláková, Kristína: Peňažná kondemnácia v rímskom procesnom práve, [in:] V. Vrana (ed.): Význam peňazí vo vývoji rímskeho práva, Košice (2001), s. 62-67.
108. Vrana, Vladimír: Jedna z káuz pred konzíliom Aemília Papiniána (Paul. Quaestiones, D 12,1,40), [in:] V. Vrana (ed.): Význam peňazí vo vývoji rímskeho práva, Košice (2001), s. 26-33.

109. Vrana, Vladimír: Niekoľko poznámok k interdiktom upravujúcim plavbu na verejnej rieke (D. 43, 12-15), [in:] P. Blaho (ed.): Doprava a dopravné prostriedky v prameňoch rímskeho práva. Zborník príspevkov z V. konferencie právnych romanistov SR a ČR, Bratislava-Trnava (2003), s. 52-58.

VI. RÍMSKE PRÁVO V STREDOVEKU A V NOVOVEKU

110. Blaho, Peter: Rímske právo nepatrí len histórii, Príroda a spoločnosť, Bratislava 35 (1986), 24, s. 56-59, il.
111. Blaho, Peter: Rf.: M. Kuryłowicz: Historia i współczesność prawa rzymskiego, HČ 34 (1986), s. 924-925.
112. Blaho, Peter: Rf.: V. Urfus: Recepce římského práva a římskoprávní kultura za feudalizmu a v počátcích kapitalismu. Vybrané otázky, PO 69 (1986), s. 570-571.
113. Blaho, Peter: O vzťahu občianskeho zákonníka k právu rímskemu, [in:] K. Schelle a kol. (ed.): Římské právo a jeho odkaz v současném právu. Sborník z vědecké konference věnované J. Vážnému, AUBI 112, Brno (1992), s. 17-25.
114. Blaho, Peter: Rímske právo na sklonku antiky, AVRIGA XXXIV/1992/, 1-3; XXXV/1993/, 1-4, (1995), 25-33, Zsf.
115. Blaho, Peter: Rímske právo a súčasná Európa, AUTI 1 (2003), s. 138-161.
116. Blaho, Peter: Europa und das römische Recht nebst dessen Reflexion in der Literatur, Kunst und Wissenschaft, [in:] W. Ernst/É. Jakab (ed.): Usus Antiquus Juris Romani. Antikes Recht in lebenspraktischer Anwendung, Berlin-Heidelberg (2005), s. 13-27.
117. Blaho, Peter: Nová Európa a staré rímske právo. Dejiny, právne porovnanie, aktualizácia, [in:] P. Blaho/J. Švidroň (ed.): Kodifikácia, europeizácia a harmonizácia súkromného práva /Kodifikation, Europäisierung und Harmonisierung des Privatrechts, Bratislava (2005), s. 57-81, Zsf. (s. 75-81).
118. Dębiński, Antoni: Význam rímskeho práva v dejinách práva Európy, z pol. orig. prel. Mária Muchová, korig. Ján Duda, Bulletin SSKP, Spišské podhradie 3 (1997), 1, s. 35-45.
119. Fekete, Imrich: Rf.: E. Pólay, Ursprung, Entwicklung und Untergang der Pandektistik, PHS 27 (1986), s. 267-270; PHS 28 (1987), s. 265-267.
120. Fekete, Imrich: Rf.: G. Hamza: Az ügyleti képviselő. Dogmatikai és elméleti vizsgálata az antik jogoktól napjainkig /Zastúpenie pri právnom úkone. Dogmatické a teoretické skúmania od antických práv po dnešok, PHS 28 (1987), s. 257-260.
121. Haramia, Ivan: Rf.: H. Kupiszewski, Prawo rzymskie a współczesność, PO 74 (1991), s. 243-244.

122. Kirstová, Katarína: Vplyv rímskeho práva na úpravu náhrady škody, [in:] K. Schelle a kol. (ed.): Rímské právo a jeho odkaz v súčasnom právu. Sborník z vedecké konferencie venované prof. JUDr. J. Vážnému, AUBI 112, (1992), s. 87-93.
123. Krsková, Alexandra: Rf.: R. Seltenreich, Právni humanismus jako výraz evropského právního vývoje (se zvláštním zretelem k dění na univerzitách), OIR 3 (1997), s. 100-105, (franc.).
124. mv: Publikácia o štáte a práve, Rf.: K. Rebro: Socialistická spoločnosť a rímskoprávna kultúra, Bratislava (1979), 119 s., sodrž., rés., PRAVDA 6, č. 271 A*, piatok 16. 11. (1979), s. 5.
125. Rebro, Karol: La penetrazione degli elementi romanistici in Slovacchia, Sodalitas. Scritti in onore A. Guarino, Napoli (1987), s. 4032-4037, (tal.).
126. Trusen, Winfried: Zur Frage der Rezeption des römischen Rechts, [in:] M. Vietor (ed.): Die juristische Bildung in der Slowakei und Ungarn zum J. 1848, AFI (1968), s. 346, (nem.).
127. Vrana, Vladimír: Law, Economic and Social Terms in Rome and Slovakia after November 1989, [in:] P. Bělovský/M. Skřejpek (ed.): The Roman Law Tradition in Societies in Transition. Sborník z mezin. konf. Praha 2002, Praha (2003), s. 112-119, (angl.).

VII. POLITICKÉ, SOCIÁLNE A HOSPODÁRSKE DEJINY RÍMA

128. Bagin, Anton: Cirkevné dejiny. Starovek, Bratislava (1994), 152 s.
129. Blaho, Peter: Z dejín pošty v starovekom Ríme, [in:] S. Zrubec (ed.): Filatelistický výber 1989. Filatelistické state 28, Bratislava (1989), s. 10-19.
130. Blaho, Peter: Cesty a cestné dopravné prostriedky za republiky a cisárstva a ich odraz v rímskom práve, [in:] P. Blaho (ed.): Doprava a dopravné prostriedky v prameňoch rímskeho práva. Zborník príspevkov z V. konferencie právnych romanistov SR a ČR, Bratislava-Trnava (2003), s. 22-40.
131. Conolly, Peter: Dejiny rímskeho vojska, Bratislava (1992), 76 s. - Rf.: V. T., HČ 41 (1993), s. 214.
132. Dolinský, Juraj: Dejiny Cirkvi I. Kresťanský starovek, Bratislava (1996), 329 s.
133. Ferenciová, Mária: Rf.: F. de Coulange, Antická obec, HČ 48 (2000), s. 556-557.
134. Hečková, Janka: Rimania & Germáni na strednom Dunaji, Nitra (2005), 112 s.
135. Kordoš, Jozef: Rf.: W. Eck, Augustus a jeho doba, Sambucus (2005), s. 228-230.
136. Kuklica, Peter: Kríza a pád Rímskej republiky. Roľníci, vojaci a reformy Grachovcov, HR 5 (1994), 2, s. 3-6.

137. Montesquieu, Charles de Secondat: Úvahy o príčinách veľkosti a úpadku Rímanov, [in:] Duch Zákonov, z franc. orig. prel. Mária Puškárová, úvod Anton Vantuch, Bratislava (1989), s. 19-91, 549-558.
138. Montesquieu, Charles de Secondat: Dizertácia o náboženskej politike Rímanov, [in:] Duch Zákonov, z franc. orig. prel. Mária Puškárová, úvod Anton Vantuch, Bratislava (1989), s. 93-98, 558.
139. Skřejpek, Michal: Právni úprava prístavů v Digestech, [in:] P. Blaho (ed.): Doprava a dopravné prostriedky v prameňoch rímskeho práva. Zborník príspevkov z V. konferencie právnych romanistov SR a ČR, Bratislava-Trnava (2003), s. 41-51.
140. Špaňár, Július: Analýza a hodnotenie rímskeho cisárstva, Literárny týždenník 8 (1995), č. 51-52, s. 4.
141. Utčenko, Sergej Lvovič: Iulius Caesar, z rus. orig. Julij Cezar, Moskva 1976 prel. Peter Birčák, Bratislava (1981), 333 s.
142. Valachovič, Pavol: V službách štátu. Prvopočiatky pošty v staroveku, Pamiatky a múzeá, 4, Bratislava (1998), s. 2-3.
143. Valachovič, Pavol: V službách štátu. Prvopočiatky pošty v staroveku, HR 16 (2005), s. 4-5.
144. Zamarovský, Vojtech: Dejiny písané Rímom, Bratislava 2002, 267 s.
145. Židlická, Michaela: Mosty ne jen jako prostředek dopravy, [in:] P. Blaho (ed.): Doprava a dopravné prostriedky v prameňoch rímskeho práva. Zborník príspevkov z V. konferencie právnych romanistov SR a ČR, Bratislava-Trnava (2003), s. 59-67.

VIII. VARIA

146. Blaho, Peter: Die Gestaltung des römischen Privatrechts im Vergleich mit neueren Privatrechtssystemen. Eine Skizze, Klio 72 (1990), 1, s. 234-245.
147. Blaho, Peter: Aequitas ako correctio iuris v rímskom súkromnom práve, [in:] J. Prusák a kol.: Slušnosť v práve. Anständigkeit im Recht. II. Lubyho dni, Bratislava (1993), s. 97-109.
148. Blaho, Peter: s. v. accessio; accessio cedit principali; actio; actio negatoria; adiudicatio; adoptio; adversus legem; aequitas; agnatio; Alfenus; animus; Arangio-Ruiz; audiatur et altera pars; Encyclopaedia Beliana I, Bratislava (1999).
149. Blaho, Peter: s. v. beneficium 1; bis de eadem re ne sit actio; Boháček, Miroslav; bona fides; Bonfante, Pietro; Budil, Václav; Bulletino dell'Istituto di diritto romano „Vittorio Scialoja“; capitis deminutio; casum sentit dominus; casus; causa; cautio; Celsus; cessio; Codex Iustinianus; cogitatio; nis poenam nemo patitur; collatio; commodatum; compensatio;

- concupinatus; condemnatio; condicio; constitutum possessorium; contra bonos mores; contractus; Cujas; culpa; cura; custodia, Encyclopaedia Beliana II, Bratislava (2001).
150. Blaho, Peter: Peniaze vo svetle justiniánskych Inštitúcií, [in:] V. Vrana (ed.): Význam peňazí vo vývoji rímskeho práva, Košice (2001), s. 1-19.
151. Blaho, Peter: Vývojové tendencie zákazu zneužitia práva v rímskom súkromnom práve, [in:] P. Blaho/J. Lazar/J. Prusák (ed.): Zákaz zneužitia práva. VI. Lubyho právnické dni (Dies Luby Jurisprudentiae, Nr. 6), Trnava (2001), s. 103-118.
152. Blaho, Peter: Úvod, [in:] P. Blaho (ed.): Doprava a dopravné prostriedky v prameňoch rímskeho práva. Zborník príspevkov z V. konferencie právnych romanistov SR a ČR, Bratislava-Trnava (2003), s. 5-8.
153. Blaho, Peter: s. v. da mihi facta, do tibi ius; damnum; iniuria datum; datio in solutum; datio solutionis causa; debitor; de lege ferenda; de lege lata; delictum; depositum; derelictio; Digesta Iustiniani; dominum; donatio; Doneau; dos; dura lex sed lex, Encyclopaedia Beliana III, Bratislava (2003).
154. Blaho, Peter: s. v. ei incumbit probatio qui dicit, non qui negat; emptio venditio; evictio; exceptio; familia; facultas alternativa; Florentinus; Ferrini Contardo; fictio; fiducia; fructus; furtum; Gaius, Encyclopaedia Beliana IV, Bratislava (2005).
155. Ďurovčík, Juraj: Rímske právo - odkaz i výzva, Hospodárske noviny, denník o ekonomike a politike, Bratislava, štvrtok 23. 3. 1995, s. 8.
156. Gajdošová, Martina: Dedičstvo rímskeho práva, HR 14 (2003), 4, s. 12-13.
157. Haramia, Ivan: Textová exegéza v rímskom práve, Politické vedy (1999), 1, s. 141-144.
158. Haramia, Ivan/Sika, Vladimír: Letná škola rímskeho práva, [in:] Naša Univerzita 44, 1, Bratislava (1997), s. 15.
159. Krsková, Alexandra: Les parques au berceau du droit romain, OIR 2 (1996), s. 62-70.
160. Montesquieu, Charles de Secondat: Duch zákonov, z franc. orig. prel. Mária Puškárová, úvod nap. Anton Vantuch, Bratislava (1989), s. 111-532, 559-560.
161. Nemeč, Matúš: Boli kresťania v Rímskej ríši do začiatku 4. storočia diskriminovaní? [in:] K. Bubelová (ed.): Ius Romanum. Sborník príspevků ze IV. konferencie právnických romanistů ČR a SR na téma Diskriminace v římském právu, Olomouc (2002), s. 81 - 104.
162. Nemeč, Matúš: Cirkevné súdnictvo v antickom Ríme, AFI 21 (2002), s. 221-230.
163. Nemeč, Matúš: Privilegovaný právny status kresťanského náboženstva v Rímskej ríši. AFI 22 (2003), s. 121 - 128.

164. Nemeč, Matúš: Štát, cirkev a právo v Rímskej ríši v prvých štyroch storočiach po Kristovi, Bratislava-Trnava (2005), 87 s.
165. (re): Umenie spravodlivosti, HR 14 (2003), 4, s. 12.
166. sine nomine: s. v. rímske právo, [in:] J. Paulička (ed.): Všeobecný encyklopedický slovník M-R, Praha (2002), s. 924.
167. Villey, Michel: Filozofický význam rímskeho práva, z franc. orig. prel. a skrátila Alexandra Krsková, (Pocta prof. JUDr. K. Rebrovi k 80. nar.), AFI 15, 1993, Bratislava (1994), s. 155-163.
168. Vrana, Vladimír: Roman and nowadays understanding of legality, [in:] Pravo, naukovij visnik Užgorodskogo nacionalnogo universitetu, Užgorod, Specvypusk 2 (2003), s. 34-38.

IX. PRÁVNÁ ROMANISTIKA, BIOGRAFIE, NEKROLÓGY

169. Blaho, Peter: Prof. JUDr. Karol Rebro, DrSc., 70 ročný, PHS 27, 1986, s. 283-286.
170. Blaho, Peter: Pocta prof. JUDr. K. Rebrovi k 80. nar., AFI 15, 1993, Bratislava (1994), s. 9-11.
171. Blaho, Peter/Židlická, Michaela: Einleitung, OIR 1 (1995), s. 5-18.
172. Blaho, Peter: Mozaika spomienok na profesora Kincla, [in:] V. Kindl/M. Skřejpek (ed.): In memoriam profesor Jaromír Kincl. Vzpomínky přátel a výběr z literární pozůstalosti, Acta Universitatis Carolinae-Juridica 4/1993, Praha (1995), s. 23-25.
173. Blaho, Peter: Jan Vážný/1891-1942/, [in:] P. Blaho/E. Vlková (ed.): Právnicki na Univerzite Komenského v Bratislave. 75 rokov činnosti Právnickej fakulty 1921-1996, Bratislava (1996), s. 162-164.
174. Blaho, Peter: Václav Budil/1894-1982/, [in:] P. Blaho/E. Vlková (ed.): Právnicki na Univerzite Komenského v Bratislave. 75 rokov činnosti Právnickej fakulty 1921-1996, Bratislava (1996), s. 165-167.
175. Blaho, Peter: Rímske právo - osou života i práce (prof. JUDr. Dr.h.c. Karol Rebro, DrSc.), Naša univerzita. Spravodaj Univerzity Komenského, Bratislava 45 (1999), 9, s. 15.
176. Blaho, Peter: Karol Rebro (27. 10. 1912 - 31. 10. 2000), ZSS 119 (2002), s. 680-682 (nem.).
177. Ciagwa, Józef: Karol Rebro (1912-2000), CPH 54 (2002), 1, s. 483-484.
178. Haramia, Ivan: Peter Blaho, PO 83 (2000), s. 244-246.
179. Haramia, Ivan: Otakar Sommer (1885-1940), [in:] P. Blaho/E. Vlková (ed.): Právnicki na Univerzite Komenského v Bratislave. 75 rokov činnosti Právnickej fakulty 1921-1996, Bratislava (1996), s. 159-161.
180. Haramia, Ivan: Niekoľko poznámok k literárnemu odkazu Otakara Sommera, AFI 18 (1999), s. 101-106.

181. Chrobák, Dobroslav/Čerpan, Oskar: s. v. Rebro Karol, Rukoväť dejín slovenskej literatúry, Bratislava (1949), s. 195-196.
182. Mlynárik, Ján: Karol Rebro a osudy rímskeho práva za komunizmu, Českí profesori na Slovensku. Diel I. Českí profesori a ich slovenskí žiaci na Univerzite Komenského v rokoch 1919-1949, Praha (1994), s. 77-78.
183. Mlynárik, Ján: Otakar Sommer a rímske právo, Českí profesori na Slovensku. Diel I. Českí profesori a ich slovenskí žiaci na Univerzite Komenského v rokoch 1919-1949, Praha (1994), s. 74-77.
184. Rebro, Karol: Miroslav Boháček (1899-1982), [in:] P. Blaho/E. Vlková (ed.): Právnicki na Univerzite Komenského v Bratislave. 75 rokov činnosti Právnickej fakulty (1921-1996), Bratislava (1996), s. 168-170.
185. Redakcia: Jubileum profesora JUDr. Karola Rebra, DrSc., PO 70 (1987), s. 849-850.
186. Vlková, Eva: Karol Rebro (1912-2000), [in:] E. Vlková (ed.): Právnicki na Univerzite Komenského v Bratislave. 80 rokov činnosti Právnickej fakulty (1921-2001), s. 40-42.
187. Vrana, Vladimír: Právna romanistika a jej postavenie v súčasnej právnej vede na Slovensku, [in:] 10 rokov Slovenskej republiky – 10 rokov klasických štúdií. Zborník, Prešov (2004), s. 27-31.

X. KONFERENCIE, KONGRESY

188. Blaho, Peter: Spr.: Rímske právo na konferencii v Rostocku, PHS 31 (1990), s. 311-313.
189. Blaho, Peter: Seminár o rímskom práve v Badene, PO 74 (1991), s. 561-562.
190. Blaho, Peter: Einleitendes Wort, OIR 4 (1998), s. 149-150.
191. Blaho, Peter (ed.): Doprava a dopravné prostriedky v prameňoch rímskeho práva. Zborník príspevkov z V. konferencie právnych romanistov SR a ČR, Bratislava-Trnava (2003), 72 s., reg.
192. Schelle, Karel/Židlická, Michaela: I. symposium českých a slovenských romanistů, Časopis pro právní vědu a praxi, Brno 2 (1994), 1, s. 241-242.
193. Schelle, Karel/Židlická, Michaela: I. symposium českých a slovenských romanistů, Právník 133 (1994), s. 288-289.
194. Vrana, Vladimír (ed.): Význam peňazí vo vývoji rímskeho práva, Košice (2001), 68 s.

XI. PRÁVNICKÉ ŠTÚDIUM

195. Haramia, Ivan: Aktuálne otázky výučby rímskeho práva, Časopis pro právní vědu a praxi, Brno 2 (1994), s. 238-240.

196. Pólay, Elemér: Reforme und Reformschläge im Bereiche des Unterrichts des Römischen Rechts nach den zweiten Weltkrieg in Ungarn, Právnická vzdelanosť na Slovensku /1848-1971/, AFI (1975), s. 349-356.
197. Rebro, Karol/Blaho, Peter: Právnická fakulta Trnavskej univerzity, jej pôsobenie a význam /1667-1777/, [in:] M. Krejčová (ed.): Trnavská univerzita v dejinách školstva a vzdelanosti. Zborník Múzea školstva a pedagogiky na Slovensku, Bratislava (1986), s. 217-231.
198. Rebro, Karol: Právnická fakulta trnavskej univerzity, [in:] V. Čičaj (ed.): Trnavská univerzita v slovenských dejinách, Bratislava (1987), s. 123-134.
199. Šimon, František: O vyučovaní latinčiny na Právnickej fakulte UPJŠ v Košiciach, Cizí jazyky ve škole 31 (1987/88), s. 129-131.

XII. BIBLIOGRAFIE

200. Štát a právo antického Ríma. Bibliografia československých štúdií za roky 1976-1985/Staat und Recht im antiken Rom. Bibliographie tschechoslowakischer Studien in den Jahren 1976-1985. Zost. Peter Blaho, PHS 30 (1989), s. 125-149.
201. Československá právna romanistika v rokoch 1882-1945/Bibliographia studiorum ad ius Romanum pertinentium in Bohemoslovenia MDCCCLXXXII-MCMXLV. Vyb., zost. a úvod napísal Peter Blaho, AVRIGA XXXIX (1997), 2, 68 s.
202. Blaho, Peter/Svák, Ján: Právnická bibliografia 1993-2000. Súpis publikovaných prameňov práva a právnickej literatúry Slovenska, Bratislava-Trnava (2001), s. 497-499.
203. Blaho, Peter: Rf.: M. Zabłocka, Romanistika Polska po II wojnie światowej, OIR 8 (2003), s. 118-132, (nem.).
204. Blaho, Peter/Svák, Ján: Právnická bibliografia 2001-2004. Súpis judikatúry a právnickej literatúry Slovenska, Bratislava-Trnava (2005), s. 348-359.
205. Mach, Peter: General Index of Volumes 1-10, OIR 10 (2005), s. 279-335.
206. Šugárová, Katarína/Kuklis, Rastislav: Bibliografia prof. Karola Rebru, (Pocta prof. JUDr. K. Rebrovi k 80. nar.), AFI 15, 1993, Bratislava (1994), s. 175-186.

XIII. ČASOPISY

207. Orbis Iuris Romani. Journal of Ancient Law Studies, Brno-Bratislava 1 (1995), 189 s.
208. Orbis Iuris Romani. Journal of Ancient Law Studies, Brno-Bratislava 2 (1996), 181 s.

209. Orbis Iuris Romani. Journal of Ancient Law Studies, Brno-Bratislava 3 (1997), 120 s.
210. Orbis Iuris Romani. Journal of Ancient Law Studies, Brno-Bratislava 4 (1998), 281 s.
211. Orbis Iuris Romani. Journal of Ancient Law Studies, Brno-Bratislava 5 (1999), 225 s.
212. Orbis Iuris Romani. Journal of Ancient Law Studies, Brno-Trnava 6 (2000), 309 s.
213. Orbis Iuris Romani. Journal of Ancient Law Studies, Brno-Trnava 7 (2002), 165 s.
214. Orbis Iuris Romani. Journal of Ancient Law Studies, Brno-Trnava 8 (2003), 132 s.
215. Orbis Iuris Romani. Journal of Ancient Law Studies, Brno-Trnava 9 (2004), 303 s.
216. Orbis Iuris Romani. Journal of Ancient Law Studies, Trnava 10 (2005), 338 s.

TRNAVSKÁ UNIVERZITA
Právnická fakulta
Knižnica
Kollárova 10, 917 01 TRNAVA

REGISTER AUTOROV

Antalová, B. 11, 54-57, 61, 62, 73-85, 97
Artimová, J. 1
Avenarius, M. 26
Bagin, A. 128
Balík, St. ml. 2
Bastiat, F. 34
Beňa, J. 3
Bělovský, P. 86, 87
Birčák, P. 141
Blaho, P. 4-16, 20, 24, 26, 27, 35-40, 44, 48, 49, 68-70, 88-91, 98-105, 110-117,
129, 130, 146-154, 169-176, 188-191, 197, 200-204
Brösl, A. 17
Ciagwa, J. 18, 177
Cicero, M. T. 43
Conolly, P. 131
Čerpan, O. 181
Dębiński, A. 118
Dolinský, J. 132
Duba, P. 34
Duda, J. 118
Đurovčik, J. 155
Fekete, I. 92, 119, 120
Ferenciová, M. 133
Gajdošová, M. 156
Gellius, A. 44
Hamza, G. 24
Haramia, I. 11, 19, 41, 63, 71, 93, 106, 121, 157, 158, 178-180, 195
Hausmaninger, H. 10, 20
Hečková, J. 134
Hrabovský, J. 45
Hron, M. 33
Hurdík, J. 37
Chrobák, D. 181
Imbert, J. 58
Kirstová, K. 122
Kordoš, J. 135
Krsková, A. 50, 51, 123, 159, 167
Kuklica, P. 136
Kuklis, R. 206